

Ч-01

Частина 1. ВСТУП ДО КУРСУ. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Ч-02

Частина 2. ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ: ОСНОВИ ТА СТРАТЕГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Ч-03

Частина 3. ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ: ОСНОВИ ТА СТРАТЕГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Ч-04

Частина 4. ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА ТА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Ч-05

Частина 5. ІНСТРУМЕНТИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ У ЗАПОБІГАННІ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Ч-06

Частина 6. МОНІТОРИНГ, ОЦІНЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Ч-07

Частина 7. РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ

Ч-08

Частина 8. ІТ-АРХІТЕКТУРА СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Ч-09

Частина 9. ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТООБІГ. РЕІНЖІНІРИНГ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Ч-10

Частина 10. ЕЛЕКТРОННІ ПОСЛУГИ

Ч-11

Частина 11. ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Ч-12

Частина 12. СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ, ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК НАВИЧОК ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Ч-13

Частина 13. ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ В СИСТЕМАХ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Ч-14

Частина 14. ЕЛЕКТРОННА ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Ч-15

Частина 15. ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ

ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Частина

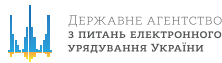

Київ • 2017

ISBN 978-966-2214-78-9

9 789662 214789

Публікація підготовлена за підтримки Швейцарської агенції розвитку та співробітництва в рамках програми «Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади», що реалізується Фондом Східна Європа та Фондом InnoVABridge спільно з Державним агентством з питань електронного урядування України.

Програма EGAP спрямована на використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що допомагають вдосконалити якість врядування, покращують взаємодію влади та громадян та сприяють соціальним інноваціям в Україні.

Більше про програму EGAP: egar.in.ua

ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

частина

11

УДК 35.078:681.518

ББК 67.400+32.81
Е45

*Схвалено Вченою радою Національної академії державного управління
при Президентові України (протокол № 240/11-10 від 24 листопада 2016 р.)*

Рецензенти

Орлов О. В., доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри інформаційних технологій і систем управління Харківського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України;

Лопушинський І. П., доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри державного управління та місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету;

Місников Ю. Г., доктор філософії, експерт з питань електронного урядування ООН, країн Європи та СНД;

Архипська О. І., експерт з урядування, Transparency International Україна, член Координаційної ради з питань реалізації в Україні Ініціативи Партнерство «Відкритий Уряд».

Е45 Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. – К., 2017.

Частина 11: Доступ до публічної інформації / [Ю.Б. Пігарев, В.М. Дрешпак, І.С. Куспляк]. – К.: ФОП Москаленко О. М., 2017. – 60 с.

ISBN 978-966-2214-78-9

Видання містить навчальні матеріали для викладання теми «Доступ до публічної інформації» та самостійної роботи тих, хто навчається. Розкрито поняття: публічна інформація, форми доступу до публічної інформації, публічна інформація у формі відкритих даних. Аналізується законодавство Європейського Союзу у сфері доступності інформації про діяльність органів публічного управління, нормативно-правове забезпечення доступу до публічної інформації, у тому числі у форматі відкритих даних, в Україні. Узагальнено світовий досвід використання відкритих даних. Розкрито практичні аспекти функціонування порталів відкритих даних, застосування сервісів і візуалізації на основі відкритих даних. Наведені принципи та технології роботи з відкритими даними в публічному управлінні.

Для студентів і слухачів спеціальності «Публічне управління та адміністрування», слухачів курсів підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, студентів, аспірантів, представників бізнесу та громадських організацій, що опановують питання електронного урядування та електронної демократії.

ISBN 978-966-2214-78-9

© Міжнародна благодійна організація
«Фонд Східна Європа», 2017

© Ю. Б. Пігарев, В. М. Дрешпак, І. С. Куспляк, 2017

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1. ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ	7
1.1. Доступ до публічної інформації: базові поняття	7
1.2. Законодавство держав Європейського Союзу у сфері доступу до інформації про діяльність органів публічного управління	9
1.3. Нормативно-правове та організаційне забезпечення доступу до публічної інформації в Україні	13
Висновки	16
Запитання для самоконтролю	16
Рекомендована література	17
2. ПУБЛІЧНА ІНФОРМАЦІЯ У ФОРМІ ВІДКРИТИХ ДАНИХ	18
2.1. Формати даних	20
2.2. Набори даних	21
2.3. Оприлюднення наборів даних	25
2.4. Зв'язані відкриті дані	27
2.5. Екосистема відкритих даних та оцінка готовності до запровадження відкритих даних	28
Висновки	32
Запитання для самоконтролю	33
Рекомендована література	34
3. ЗАРУБІЖНИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ВІДКРИТИХ ДАНИХ	35
3.1. Світовий досвід використання відкритих даних	35
3.2. Українські проекти використання відкритих даних	39
Висновки	43
Запитання для самоконтролю	44
Рекомендована література	44

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	45
ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ	49
ГЛОСАРІЙ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54
ПРИМІТКИ	56

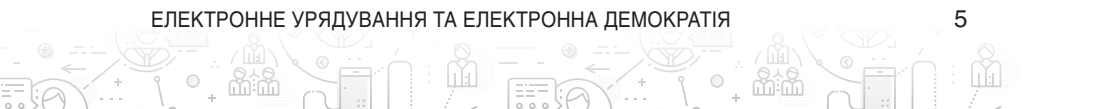
ВСТУП

Актуальність вивчення теми щодо доступу до публічної інформації під час підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування (публічних службовців) з питань електронного урядування та електронної демократії пояснюється тим, що сучасні тенденції розвитку публічного управління зорієнтовані на забезпечення якісних багатоканальних оперативних інформаційних обмінів у системі «влада – суспільство» та відповідають сучасним уявленням про неодмінність участі громадян та бізнесу у здійсненні публічного управління на всіх його щаблях – від місцевого до загальнодержавного.

Доступність та відкритість даних, зокрема тих, що мають суттєве суспільне значення, стали світовим трендом. За цих умов особливої ваги питання забезпечення доступу до публічної інформації набувають для регіонального та місцевого рівнів публічного управління. Адже, незважаючи на напрацьований протягом останніх років досвід, публічні службовці нині мають розв'язувати нові комплексні та складні проблеми за цим напрямом діяльності, у тому числі з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Постійне удосконалення чинної нормативно-правової бази та організаційної структури органів влади спонукає запроваджувати та використовувати у практиці публічного управління та адміністрування нові технологічні інструменти, спрямовані на поліпшення інформаційних обмінів між органами влади та суспільством.

Метою цієї частини навчального посібника є ознайомлення тих, хто навчається, з теоретичними засадами роботи з публічною інформацією та сприяння їм у частині отримання навичок щодо вирішення прикладних завдань щодо роботи з публічною інформацією, насамперед у формі відкритих даних.

Досягнення поставленої мети забезпечується виконанням таких завдань: ознайомитись з теоретичними та правовими основами забезпечення доступу до публічної інформації; розглянути зарубіжний та український досвід забезпечення доступу до публічної інформації, у тому числі у формі відкритих даних; відпрацювати практичні питання роботи з публічною інформацією у формі відкритих даних. Структура тематичного модуля передбачає проведення лекції у форматі про-

блемної бесіди та практичних занять у формі моделювання та аналізу мікроситуацій.

У межах курсу з електронного урядування та електронної демократії ця тема дозволяє отримати: *знання* щодо теоретичних і правових основ, зарубіжного та українського досвіду забезпечення доступу до публічної інформації, у тому числі у формі відкритих даних, а також *уміння* щодо роботи з публічною інформацією у формі відкритих даних, забезпечення доступу до неї з використанням ІКТ. Питання, що розглядаються у межах цієї теми також пов'язані з іншими модулями, а саме: «Інструменти електронного урядування та електронної демократії у запобіганні корупції в органах публічної влади», «ІТ-архітектура системи електронного урядування».

Публічним службовцям, які самостійно опановують цей курс, доцільно звернути увагу на питання вибору пріоритетних наборів даних та їх паспортизації.

Слухачам магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» рекомендуємо детальніше ознайомитися з процедурами відбору публічної інформації до оприлюднення на відповідних порталах, а також технологіями перетворення наборів даних у формати відкритих даних. Доцільно звернути увагу на відкриті зв'язані державні дані та формати їх представлення. Саме відкриті зв'язані дані мають найбільшу цінність. Такий підхід дозволяє проводити автоматизований аналіз та генерувати нові набори даних на основі існуючих. Це дає можливість створювати величезний спектр нових інформаційних ресурсів та додатків на міжгалузевому та міждержавному інформаційному просторі. Особливу увагу слід звернути також на сервіси візуалізації наборів даних та їх використання.

1. ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ

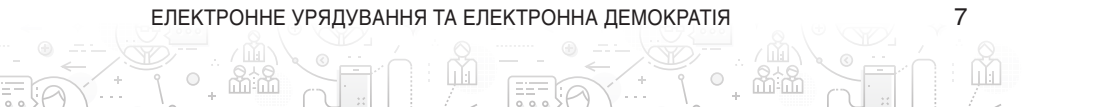
1.1. Доступ до публічної інформації: базові поняття

Сучасний етап суспільного розвитку позначений динамічним проникненням інформаційних технологій в усі сфери людської діяльності. За таких умов недостатня увага органів публічної влади до характеру, змісту інформаційних обмінів з громадськістю, більше того – їх недооцінка, можуть зумовити дисбаланс у відносинах влади й громадськості. З одного боку, це може загрожувати збільшенням кількості нерезультативних і неефективних рішень, з іншого – зниженням ступеня підтримки органів публічної влади суспільством, а то й відкритим протистоянням. Унаслідок такого стану справ значна кількість суспільно важливих проблем залишається невирішеними, належним чином не будуть прогнозовані та попереджені нові проблемні ситуації.

Для нормального функціонування описаної системи взаємовідносин важливо досягти такого стану речей, коли інформаційні потоки між органами публічної влади та громадськістю циркулюють максимально безперешкодно. Така модель може бути реалізована, коли кожен громадянин матиме реальну можливість на отримання гарантованої законом повної, достовірної та всебічної інформації про функціонування органів влади, про їх плани, можливі напрями дій, стан окремих сфер суспільного життя, використання державних та комунальних ресурсів тощо.

Відповідно до Закону України «Про інформацію»¹ забезпечення доступу кожного до інформації, забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації, забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень належить до основних напрямів державної інформаційної політики.

У цьому контексті важливого значення набуває такий вид інформації, що в українському законодавстві віднедавна визначений поняттям «публічна інформація». Термін «публічна інформація» розкрито

в ст. 1 Закону України «Про доступ до публічної інформації» таким чином:

«Публічна інформація – це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом». Публічна інформація є відкритою, крім випадків, встановлених законом².

У такий спосіб публічна інформація як вид інформації виокремлена з-поміж інших за такими ознаками: 1) вона має бути відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях; 2) вона отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством; 3) вона знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації (рис. 1). Відсутність якоїсь із цих ознак має означати, що така інформація не є публічною. При цьому означення «публічна» не означає лише повну відкритість, доступність цієї інформації. Адже документи суб'єктів владних повноважень можуть містити публічну інформацію і ту, що є відкритою, і ту, що має обмежений доступ, а саме: конфіденційну, таємну, службову. Порядок доступу до інформації деталізовано в частині II Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Отже, термін «публічна інформація» у спрощеній інтерпретації означає інформацію органів публічної влади, доступ до якої є переважно відкритим (публічним), крім встановлених законом обмежень.

Рис. 1. Ознаки публічної інформації

У квітні 2015 року Закон України «Про доступ до публічної інформації» був доповнений статтею 10-1, що містить поняття «публічна інформація у формі відкритих даних».

Публічна інформація у формі відкритих даних – це публічна інформація у форматі, що дозволяє її автоматизовану обробку електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї, а також її подальше використання.

Розпорядники інформації зобов'язані надавати публічну інформацію у формі відкритих даних на запит, оприлюднювати і регулярно оновлювати її на єдиному державному веб-порталі відкритих даних та на своїх веб-сайтах.

1.2. Законодавство держав Європейського Союзу у сфері доступу до інформації про діяльність органів публічного управління

За останні роки було ухвалено міжнародно-правові документи, які визнають право на доступ до інформації основоположним правом людини, а представники Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи, ОБСЄ у своїх доповідях звертають увагу на те, що право на доступ до інформації є необхідною умовою для участі громадян в ухваленні державних рішень, запорукою розвитку демократії та фундаментом у боротьбі з корупцією.

Зауважимо, що виокремленню права на доступ до інформації у міжнародному праві передували тривалі дискусії, ініційовані саме на європейському континенті. Вперше питання доступу до інформації на наднаціональному рівні було винесено на обговорення Ради Європи 21–23 вересня 1976 року в Гаазі у межах колоквиуму на тему: «Свобода інформації – обов'язок державних органів забезпечувати доступ до інформації»³. Винесення такого питання на порядок денний було обумовлене очевидно тим, що у 1970-х роках хвиля утвердження права на інформацію піднялася на національному рівні. До того часу це право було утверджене лише у скандинавських країнах – Швеції, Фінляндії, Данії, а також у США. Закон, що встановлював безкоштовний доступ до офіційних документів, у Швеції був прийнятий ще 1766 року. Фінляндія, будучи частиною Шведського королівства, також застосовувала цей закон, проте у 1951 році безпосередньо у Фінляндії було прийнято Закон «Про гласність офіційних документів», який діяв до 1999 року. З 1 грудня 1999 року його замінив Закон

«Про відкритість діяльності уряду». Цим документом було визначено принцип, згідно з яким документи є відкритими для громадськості, за винятком випадків, коли існують вагомі причини для відмови в їх наданні. У 1964 році закон щодо доступу до інформації був прийнятий у Данії, але він мав обмежену дію, тому у 1970 році його було замінено Законом «Про доступ до публічно-правових документів у адміністративних файлах»⁴. У подальшому закони, що забезпечують реалізацію та захист права на доступ до інформації були прийняті у таких країнах усталеної демократії як Норвегія, Франція та Нідерланди, Австралія, Канада, Австрія.

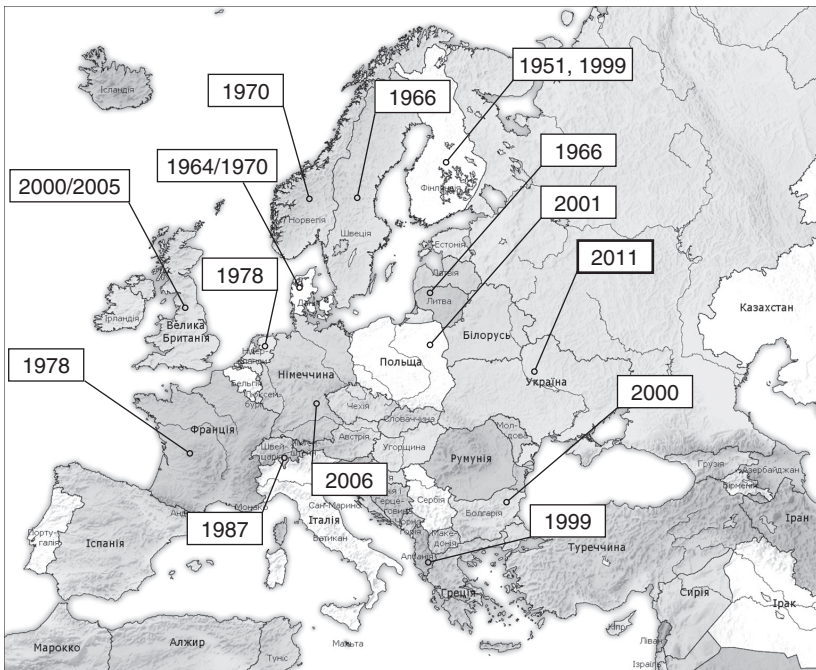

Рис. 2. Роки ухвалення законів, що регулюють доступ до публічної інформації, в окремих країнах Європи

Цікаво, що тривалі дискусії з питання доцільності прийняття таких законів точилися у Великій Британії та Німеччині. Зрештою британський закон був прийнятий у 2000 році (набув чинності лише у 2005 році). Закон ФРН «Про врегулювання доступу до інформації»

ції Федерації» прийняли у 2005 році (набув чинності з 1 січня 2006 року)⁵. Разом з тим, у Великій Британії ще 1994 року набрав чинності Практичний кодекс із доступу до урядової інформації, а в 1997 році Парламент ухвалив цей Кодекс як мінімальний стандарт відкритості. У Німеччині подібні проблеми за відсутності федерального закону регулювалися на рівні суб'єктів федерації. Зокрема, такі закони діяли у федеральних землях Бранденбург (ухвалений 1999 року), Берлін (1999 року), Шлезвіг-Голштейн (2000 року). У такий спосіб, нормативне регулювання доступу до інформації у цих двох країнах відбувалося в напрямі «знизу дороги»: у Великобританії – за рахунок стандартизації практики доступу, у Німеччині – за рахунок ухвалення земельних законів.

На межі XX та XXI століть правове регулювання доступу до публічної інформації було здійснене у низці посткомуністичних країн, країн Африки та Азії. Серед країн колишнього Радянського Союзу закони, що регулюють питання щодо права на доступ до інформації прийняті у Латвії, Литві, Естонії, Вірменії, Молдові, Азербайджані, Узбекистані, Російській Федерації, Таджикистані.

У європейських державах діяльність, що пов'язана з роботою з публічною інформацією, в цілому ґрунтується на принципі максимальної відкритості, який полягає у тому, що державні органи зобов'язані розкривати інформацію, а кожний член суспільства має відповідне право отримувати її. При цьому обов'язок державних органів щодо оприлюднення інформації, що має особливе суспільне значення, здебільшого реалізується не лише як реакція на вимогу надати інформацію у відповідь на запити, але й шляхом оприлюднення та широкого розповсюдження документів, які становлять особливий суспільний інтерес, залежно від наявних ресурсів і можливостей. Це, зокрема, впливає з положень статті 10 Конвенції Ради Європи про доступ до офіційних документів, якою встановлено, що органам державної влади належить із власної ініціативи і в тих випадках, коли це виправдано, вживати всіх необхідних заходів щодо опублікування офіційних документів, які перебувають в їхньому розпорядженні, в інтересах підвищення прозорості та ефективності органів державного управління та сприяння інформованому залученню громадськості у справи, які становлять суспільний інтерес⁶.

Аналогічні положення відображені й у національному законодавстві. Так, у Республіці Болгарія законом про доступ до публічної інформації саме з метою максимального полегшення доступу

до публічної інформації запитувачів, передбачено обов'язок щодо розкриття публічної інформації державними органами про свою діяльність шляхом її регулярної публікації або з використанням інших форм оприлюднення⁷. Також принцип сприяння доступу до інформації реалізується і в такий спосіб, що усі державні органи зобов'язані створити відкриті й доступні внутрішні системи забезпечення права громадян на отримання інформації. Для прикладу, Уряд Словенії зобов'язав усі державні установи створити на своїх веб-сайтах та регулярно оновлювати каталоги публічної інформації. Тобто, в питаннях забезпечення доступу до інформації за кордоном, зокрема в Європі, пріоритетом є проактивна, а не реактивна позиція органів влади.

Одним з яскравих прикладів застосування інноваційних механізмів забезпечення доступу до публічної інформації в умовах розвитку інформаційного суспільства є Фінляндія, де давня традиція відкритості влади, поєдналася з інтенсивним розвитком ІКТ. Як наслідок, політика відкритості та можливість електронного доступу до інформації є основною причиною низької корупції у Фінляндії, факти корупційних діянь у країні трапляються скоріше як винятки, ніж як закономірність. Отже, Фінляндія є прикладом превентивного забезпечення громадськості публічною інформацією.

Як свідчить зарубіжна практика, з налагодженням діяльності із забезпечення доступу до публічної інформації в органах публічної влади з часом зменшується кількість звернень про доступ до такої інформації. При цьому зацікавленість нею не знижується – просто громадяни, журналісти, окремі організації починають отримувати необхідну інформацію з джерел, що стають дедалі доступнішими. Зокрема, про це свідчить досвід Болгарії, де за останні п'ять років кількість запитів на інформацію до органів влади постійно зменшувалася⁸.

Таким чином, європейський досвід забезпечення доступу до публічної інформації свідчить про перспективну зміну тенденцій і в українській практиці – з розширенням використання інформаційно-комунікаційних технологій споживачі такої інформації зможуть самостійно отримувати доступ до необхідних документів, що зменшить необхідність безпосередніх контактів запитувача і службовця, підвищить ефективність управлінських процедур.

1.3. Нормативно-правове та організаційне забезпечення доступу до публічної інформації в Україні

У цілому українське законодавство про доступ до публічної інформації відповідає вимогам міжнародних стандартів про свободу доступу до інформації. В їх основу покладені принципи максимальної відкритості та доступності громадськості на отримання інформації, обов'язку оприлюднення інформації, яка має особливе значення, надання відповіді у стислі терміни, забезпечення безкоштовної допомоги при оформленні запиту тощо. Зокрема, Закон України «Про доступ до публічної інформації» за міжнародним рейтингом забезпечення права на інформацію, розроблений міжнародними організаціями Access Info Europe (Іспанія) та Centre for Law and Democracy (Канада), посів 8 місце серед 89 країн світу⁹.

Суб'єктами відносин у сфері доступу до публічної інформації є:

- 1) запитувачі інформації – фізичні, юридичні особи, об'єднання громадян без статусу юридичної особи, крім суб'єктів владних повноважень;
- 2) розпорядники інформації – суб'єкти, визначені у статті 13 Закону України «Про доступ до публічної інформації»;
- 3) структурний підрозділ або відповідальна особа з питань доступу до публічної інформації розпорядників інформації.

Розпорядник інформації відповідає за визначення завдань та забезпечення діяльності структурного підрозділу або відповідальної особи з питань доступу до публічної інформації розпорядників інформації, відповідальних за опрацювання, систематизацію, аналіз та контроль щодо задоволення запиту на інформацію, надання консультацій під час оформлення запиту, а також за оприлюднення інформації.

Способи систематичного та оперативного оприлюднення інформації визначено у статті 5 Закону України «Про доступ до публічної інформації». Зокрема, доступ до публічної інформації згідно із Законом забезпечується в Україні шляхом:

- 1) систематичного та оперативного оприлюднення інформації:
 - в офіційних друкованих виданнях;
 - на офіційних веб-сайтах у мережі Інтернет;
 - на єдиному державному веб-порталі відкритих даних;

- на інформаційних стендах;
- будь-яким іншим способом;

2) надання інформації за запитом на інформацію¹⁰.

Також стаття 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації» встановлює перелік відомостей, що підлягають обов'язковому оприлюдненню розпорядником в ініціативному порядку та його порядок. Зокрема, слід оприлюднювати: інформацію про свою діяльність, а саме: організаційну структуру, місцезнаходження, повноваження, поіменний керівний склад, їх службові номери телефонів, адреси електронної пошти, розклад роботи та графік прийому громадян, порядок та умови надання послуг, обсяг та механізми витрачання бюджетних коштів тощо, а також:

- порядок складання, подання запиту на інформацію, оскарження рішень розпорядників інформації, дій чи бездіяльності;
- інформацію про систему обліку, види інформації, яку зберігає розпорядник;
- перелік наборів даних, що оприлюднюються у формі відкритих даних;
- звіти, в тому числі щодо задоволення запитів на інформацію.

Важливо те, що розпорядники інформації зобов'язані серед іншого, оприлюднювати прийняті ними рішення, тобто нормативно-правові акти, акти індивідуальної дії (крім внутрішньо організаційних) – не більше п'яти робочих днів з дня затвердження документа, а прийняті проекти рішень, що підлягають обговоренню – не пізніше двадцяти робочих днів до дати їх розгляду з метою прийняття. У разі наявності у розпорядника інформації офіційного веб-сайту така інформація оприлюднюється на веб-сайті із зазначенням дати оприлюднення документа і дати оновлення інформації¹¹.

Як свідчить практика останніх років, найчастіше громадяни віддають перевагу поки що «активному» способу доступу до публічної інформації, а саме через надсилання запиту. Запити можуть подаватися в усній, письмовій чи іншій формі (поштою, факсом, телефоном, електронною поштою) на вибір запитувача. З метою спрощення процедури оформлення письмових запитів на інформацію особа може подавати запит шляхом заповнення відповідних форм запитів на інформацію, які можна отримати в розпорядника інформації та на офіційному веб-сайті відповідного розпорядника. Зазначені форми

мають містити стислу інструкцію щодо процедури подання запиту на інформацію, її отримання тощо.

Для забезпечення збереження та доступу до публічної інформації документи, що знаходяться у суб'єктів владних повноважень, підлягають обов'язковій реєстрації в системі обліку. Перелік даних, які вона має містити, визначені в статті 18 Закону України «Про доступ до публічної інформації». При цьому система обліку публічної інформації не може бути віднесена до категорії інформації з обмеженим доступом. Доступ до системи обліку, що містить інформацію про документ, що знаходиться у суб'єкта владних повноважень, забезпечується через оприлюднення на офіційних веб-сайтах суб'єктів владних повноважень такої інформації (у разі їх відсутності – в інший прийнятний спосіб), а також шляхом надання доступу до системи за запитами.

Попри те, що організаційно забезпечення доступу до публічної інформації покладатиметься безпосередньо на розпорядників інформації, окремі координуючі та контролюючі функції у цій сфері залишаються за державою. Зокрема, на Державне агентство з питань електронного урядування покладено відповідальність за забезпечення належного функціонування Єдиного державного веб-порталу відкритих даних, а також проведення із залученням інститутів громадянського суспільства та представників громадськості періодичного моніторингу стану оприлюднення та оновлення наборів даних на офіційних веб-сайтах державних органів та на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних із наступною публікацією його результатів на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних.

Парламентський контроль за дотриманням права людини на доступ до інформації здійснюється Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, тимчасовими слідчими комісіями Верховної Ради України, народними депутатами України. Громадський контроль за забезпеченням розпорядниками інформації доступу до публічної інформації, у свою чергу, здійснюється депутатами місцевих рад, громадськими організаціями, громадськими радами, громадянами особисто шляхом проведення відповідних громадських слухань, громадської експертизи тощо. Таким чином забезпечується комплексний підхід до здійснення державної політики України у сфері забезпечення доступу до публічної інформації та багаторівневий контроль за реалізацією чинних правових норм.

Висновки

1. Поняття «публічна інформація» включає дві складові цієї «публічності»: по-перше, ця інформація має бути відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях, отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством та знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, передбачених законом; а, по-друге, ця інформація є відкритою, крім випадків, встановлених законом.

2. У питаннях забезпечення доступу до публічної інформації в державах Європи, де є сильні та давні традиції забезпечення відкритості публічної влади перед громадянами, пріоритетною є проактивна, а не реактивна позиція органів влади. Європейський досвід забезпечення доступу до публічної інформації свідчить про перспективну зміну тенденцій і в українській практиці – з розширенням використання інформаційно-комунікаційних технологій споживачі такої інформації зможуть самостійно отримувати доступ до необхідних документів, що зменшить необхідність безпосередніх контактів запитувача і службовця, підвищить ефективність управлінських процедур.

3. Здійснення доступу до публічної інформації в Україні достатньою мірою врегульоване та передбачає здійснення загалом нескладних організаційних процедур. Суттєвого спрощення в доступі до публічної інформації надає впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, що передбачено відповідними нормативно-правовими актами.

Запитання для самоконтролю

1. Які ознаки виокремлюють публічну інформацію з-поміж інших видів інформації?
2. Яка відмінність між поняттями «публічна інформація» та «інформація державних органів та органів місцевого і регіонального самоврядування»?
3. Яке призначення публічної інформації у формі відкритих даних?

-
4. На яких принципах побудована робота з публічною інформацією у державах Європи?
 5. Якими є сучасні тенденції у забезпеченні доступу громадян до публічної інформації за кордоном?
 6. У який спосіб може оприлюднюватися публічна інформація?
 7. Хто і в який спосіб має забезпечувати доступ до публічної інформації суб'єктів владних повноважень?

Рекомендована література

1. Жулева Г. Компаративний аналіз болгарського і українського законодавства в сфері забезпечення доступу к общественной информации / Гегана Жулева, Александр Бухтатый // Публічне управління: теорія та практика: зб. наук. пр. Асоціації докторів наук з держ. упр. – Х.: ДокНаукДержУпр, 2012. – Вип. 2 (10). – С. 44 – 54.
2. Заяць О. Є. Адміністративно-правові засади доступу громадян до публічної інформації в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / Заяць Олена Євгенівна; Приват. вищ. навч. закл. «Львів. ун-т бізнесу та права». – Л., 2013. – 20 с.
3. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>. – Назва з екрану.

2. ПУБЛІЧНА ІНФОРМАЦІЯ У ФОРМІ ВІДКРИТИХ ДАНИХ

*«Відкриті дані починаються згори донизу,
знизу догори, та зсередини назовні»*

Тім Бернерс-Лі

Закон України «Про доступ до публічної інформації»¹² надав публічній інформації статус доступності, але передбачав спочатку лише доступ до публічної інформації за запитом. Зміни до цього закону, пов'язані з виокремленням нового типу публічної інформації, а саме, публічної інформації у формі відкритих даних (далі – відкриті дані (ВД)). Тепер документи, в яких знаходяться ВД, обов'язково повинні бути електронними (е-документами), оприлюдненими та придатними для повторного використання¹³ з можливістю наступного використання з метою проведення наукових досліджень, забезпечення інновацій, запровадження бізнес-проектів, забезпечення підзвітності і суспільного контролю за органами публічної влади тощо.

Можна виділити такі основні мотиви відкриття державних даних¹⁴: посилення громадської участі та контролю, запобігання корупції, надання послуг та забезпечення інновацій, укріплення правопорядку та законності тощо.

Концепція ВД активно підтримується та розвивається міжнародними ініціативами та організаціями, зокрема, в рамках Ініціативи Партнерство «Відкритий Уряд», до якої Україна приєдналась у 2011 році, визнавши та погодившись втілювати Декларацію Ініціативи. У ЄС діє Директива 2003/98/ЄС про повторне використання інформації публічного сектора зі змінами, внесеними Директивою 2013/37/EU від 26 червня 2013 року¹⁵, яка, зокрема, запровадила обов'язок держав-членів надавати всі наявні документи для повторного використання, крім винятків, передбачених національним законодавством про доступ до інформації. Зміни 2013 року розширили дію Директиви на дані бібліотек, музеїв та архівів.

ВД повинні бути придатні до повторного використання без обмежень авторського права, патентів та інших механізмів контролю. Більшість країн світу використовує вільну ліцензію некомерційної

організації Creative Commons¹⁶ (CC), яка розробила вільні та відкриті публічні ліцензії, за допомогою яких автори та правовласники можуть поширювати свою інформаційну продукцію, а користувачі контенту легально їх використовувати. У табл. 1 наведені умови використання ліцензії CC.

Таблиця 1

Умови використання ліцензії CC

Символ умови	Назва умови	Коротка назва	Опис умови
	Attribution	BY	Користувач повинен вказати авторство твору
	Share-alike	SA	Похідні твори обов'язково повинні поширюватися на умовах цієї ж ліцензії
	Noncommercial ¹	NC	Забороняється використання твору в цілях отримання прибутку
	No Derivative Works	ND	Забороняється створювати похідні твори на основі даного твору

Варіант ліцензії CC – BY – SA відповідає властивостям ВД.

Відкриті стандартні ліцензії CC дозволяють повторне використання інформації державного сектора без необхідності розробляти та оновлювати на замовлення ліцензії на національному або субнаціональному рівнях. Таку ліцензію використовують Австралія (портал відкритих урядових даних <http://data.gov.au>), Бразилія (портал відкритих урядових даних <http://dados.gov.br>), Великобританія (портал відкритих урядових даних <http://data.gov.uk>), Франція (урядовий портал <http://www.gouvernement.fr>), Нідерланди (портал відкритих урядових даних <http://www.rijksoverheid.nl>) тощо.

Програмний документ країн Великої вісімки G8 Open Data Charter¹⁷ (Хартія відкритих даних Великої вісімки) формує шість основних принципів роботи з ВД (ВД за замовчуванням, якість та кількість, використання для усіх, використання даних для покращення урядування та інновацій, додатки) та визначає пріоритетні сфери, в яких ВД матиме найбільший ефект.

ВД виступають як фундамент відкритого публічного управління, сприяють прозорості роботи органів публічної влади, формується база для громадського контролю та створюються нові послуги для громадян та бізнесу.

2.1. Формати даних

ВД представлені у вигляді е-документів (файлів). Файли можуть бути текстовими (txt тощо), архівними (7z, arj, gzip тощо), документами (doc, docx, xls,xlsx тощо), аудіо та відео тощо залежно від типів даних. Саме розширення (специфікація) файлу (декілька символів після точки у назві файлів) визначає формат (спосіб) представлення даних та програму (додаток) їх обробки.

Постановою Кабінету Міністрів України¹⁸ затверджені формати даних, які підтримують властивості ВД залежно від типу даних (табл. 2). У таблиці зірочкою (*) позначені формати даних, які повинні бути використані для створення нових ВД.

Таблиця 2

Фрагмент таблиці відповідності форматів та типів даних

Тип даних	Формат даних
Текстові дані	TXT, RTF, ODT*, DOC(X), PDF, (X)HTML*
Структуровані дані	RDF*, XML*, JSON*, CSV*, XLX(X), ODS*, YAML*

Тім Бернерс-Лі, засновник та голова консорціуму W3C (World Wide Web Consortium) запропонував п'ятизіркову модель ВД¹⁹ (рис. 3).

 OL RE OF URI LD	 <i>Дані зв'язані з іншими даними</i> з урахуванням контенту їх використання (LD – Linked Data). Додатково користувач може дізнатися про суміжні дані, схеми даних тощо. Розпорядник інформації надає свої дані для виявлення, збільшується цінність даних тощо.
 OL RE OF URI	 <i>Дані представлені у відкритому форматі</i> консорціуму W3C з метою ідентифікації даних (URI – Uniform Resource Identifier). Додатково користувач може повторно використовувати частину даних, безпечно з'єднувати дані з іншими даними тощо. Розпорядник інформації має деталізований контроль над сутностями даних, є можливість оптимізувати доступ до них.
 OL RE OF	 <i>Дані надані у неперичетарному форматі</i> (OF – Open Format). Додатково у користувача з'являється можливість маніпулювання даними без обмежень того чи іншого програмного забезпечення. Для оприлюднення може знадобитися конвертори або плагіни для експорту даних з комерційного формату.
 OL RE	 <i>Дані доступні у машиночитувальному форматі</i> (RE). Додатково користувач може обробляти дані за допомогою програмного забезпечення з метою обчислень, візуалізації, узагальнення тощо. Дані можуть бути експортовані в інший (структурований) формат. Простота у оприлюдненні даних.
 OL	 <i>Дані доступні в мережі Інтернет у будь-якому форматі</i> та підпадають під відкриту ліцензію OL (Open License). Користувач має можливість їх переглянути, друкувати, зберігати, поширювати, вводити в інші системи тощо. Простота у оприлюдненні даних.

Рис. 3. П'ятизіркова модель відкритих даних по Тіму Бернерс-Лі

Фактично, ця модель ВД пропонує алгоритм перетворення даних із будь-яких форматів у формати відкритих та зв'язаних даних. Мето-

дичні рекомендації щодо створення наборів ВД містять детальний опис процедур такого перетворення. На рис. 4 вказані деякі схеми перетворення даних.

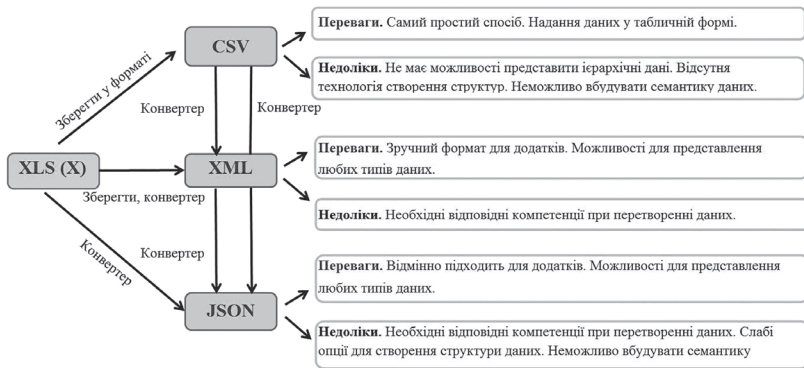

Рис. 4. Деякі схеми перетворення даних

Сучасні інструментальні засоби роботи з документами використовують відкритий XML (Extensible Markup Language) – орієнтовний формат збереження даних.

2.2. Набори даних

ВД надаються у вигляді наборів даних (dataset) (НД), які оприлюднюються в мережі Інтернет на Єдиному державному веб-порталі ВД та офіційних сайтах установ. Під НД звичайно розуміють організовану колекцію даних (data). НД являє собою електронний документ (e-document, e-документ), який містить ВД та складається із структурованої сукупності однорідних значень (записів), включає поля даних та метаінформацію про них²⁰. Головною вимогою структурованої сукупності є однорідність значень, яка полягає у збіганні типів усіх значень, які розташовані у одному стовпчику.

Складові НД розглянемо на прикладі фрагменту реєстру адміністративних послуг Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (рис. 5).

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України

Відповідає особа: Бєрєзюкєва Тєтєна Вєкторівна
 Е-мэйл адмíнацiональної особи: bcf4k@me.gov.ua

РЕЕСТР АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ
 (створено на 01.09.2017)

Найменування суб'єкта надання адміністративної послуги	Назва адміністративної послуги	Розмір плати (адміністративний збір) за надання адміністративної послуги (у разі її надання на платній основі)	Результат надання адміністративної послуги	Правові підстави для надання адміністративної послуги та встановлення розміру плати за її надання
Міністерство аграрної політики та продовольства України	Державна атестація (перевірка) на придатність агропосадкового матеріалу суб'єктів пшівової справи у тваринництві	безоплатно	Видача атестату про придатність суб'єкту пшівової справи у тваринництві відповідного статусу на результативний державний атестації	Закон України "Про пшівову справу у тваринництві"
Міністерство аграрної політики та продовольства України	Державна реєстрація суб'єктів пшівової справи у тваринництві	безоплатно	Видача свідоцтва про реєстрацію суб'єктів пшівової справи у тваринництві" Державному реєстрі суб'єктів пшівової справи у тваринництві	Закон України "Про пшівову справу у тваринництві"
Державна фіскальна служба України	Видача ліцензії на виробництво алкогольних напоїв	0,68 мінімальної заробітної плати на рік	Ліцензія на виробництво алкогольних напоїв	Закон України "Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв"
Державна фіскальна служба України	Видача ліцензії на право оптової торгівлі тютюновими виробами	435,91 мінімальної заробітної плати на рік	Ліцензія на право оптової торгівлі тютюновими виробами	Закон України "Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв"

Заголовок НД
 Структура НД
 Безпосередньо набору даних

Рис. 5. Фрагмент реєстру адміністративних послуг

Можна виділити такі характерні складові НД:

- заголовок документа, до якого входять дані розпорядника інформації (назва міністерства, відповідальна особа та її адреса електронної пошти), назва документу та дата, на яку складався документ тощо;
- структура НД у вигляді параметрів (назв стовпчиків) таблиці;
- безпосередньо НД (значення параметрів набору даних).

НД складається з описової частини (заголовок, структура тощо) та безпосередньо даних. Описова частина надає певну інформацію про дані е-документа і являє собою метадані набору даних (певна інформація щодо даних).

На рис. 6 показані складові НД публічної інформації у формі ВД за визначенням е-документа.

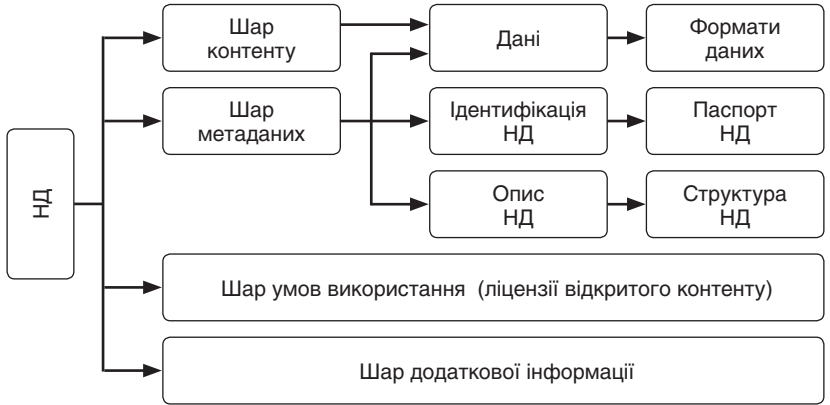

Рис. 6. Складові набору ВД

Прошарки контенту та умов використання ми розглянули вище.

Прошарок додаткової інформації включає форму для зворотного зв'язку користувачів офіційного веб-сайту із розпорядником інформації для надсилання пропозицій, відгуків тощо. Інструменти зворотного зв'язку можуть включати форму для залишення коментарів на сторінці НД, гіперпосилання на таку форму або надіслання листа електронною поштою на адресу відповідальної особи розпорядника інформації. Додатково можна передбачити механізми збору статистичних даних щодо зацікавленості НД, оцінювання НД за показниками його фрагментарності, рівня контекстних зв'язків та можливостей для проведення динамічного аналізу, рекомендацій з використання НД тощо.

Як обов'язковий елемент е-документа виступає шар метаданих, який містить назву та структуру документа, формат і взаємини складових документа тощо. Прошарок метаданих дає повну характеристику контенту і надає відомості про ідентифікацію та опис е-документа, і складається з паспорта НД та його структури. Прошарок метаданих має дві складові: ідентифікація (паспорт) та опис (структура) НД²¹. Для ідентифікації публічної інформації у формі ВД передбачена сукупність основних параметрів НД, так званий паспорт НД. Структура паспорта НД наведена в табл. 3.

Таблиця 3

Структура паспорта набору ВД

<i>Параметри ідентифікації набору даних</i>	
1	ідентифікаційний номер набору даних (генерується системою автоматично і є унікальним номером);
2	найменування набору даних (до 254 символів);
<i>Параметри стислого опису набору даних</i>	
1	стислий опис змісту набору даних (до 4000 символів);
2	відомості про мову інформації, яка міститься у наборі даних;
3	ключові слова, які відображають основний зміст набору даних;
<i>Формати набору даних</i>	
1	формат (формати), в якому доступний набір даних;
2	формат стиснення набору даних (за наявності такого стиснення);
<i>Параметри часу</i>	
1	дату і час першого оприлюднення набору даних (генерується системою автоматично);
2	дату і час внесення останніх змін до набору даних (генерується системою автоматично);
3	дату актуальності даних у наборі даних;
4	періодичність оновлення набору даних;
<i>Параметри посилань</i>	
1	гіперпосилання на набір даних (електронний документ для завантаження або інтерфейс прикладного програмування) (генерується системою автоматично);
2	гіперпосилання на структуру набору даних (електронний документ для завантаження або інтерфейс прикладного програмування) (генерується системою автоматично);
<i>Відомості про розпорядника</i>	
1	відомості про розпорядника інформації, у володінні якого перебуває набір даних;
	відомості про відповідальну особу з питань доступу до публічної інформації розпорядника

До другої складової шару метаданих відноситься структура НД. Набір даних являє собою сукупність елементів даних, опис яких складається з формату, параметрів та призначення елементу. Для опису структури НД використовуються відкриті специфікації. Формат структури НД повинен надавати можливість автоматизовано обробляти надані дані. Формат структури НД залежить від формату надання даних (прошарок контенту). У табл. 4 наведені відповідні формати структури НД залежно від формату даних.

Таблиця 4

Формати структур наборів даних

Формат даних	Формат структури набору даних
XML, RDF	XSD
CSV	CSV
JSON	JSON

У Положенні про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, визначено 13 наборів даних, що стосуються усіх розпорядників інформації і підлягають оприлюдненню у формі ВД (табл. 5).

Таблиця 5

Перелік НД, які підлягають оприлюдненню у формі ВД

1	Довідник підприємств, установ (закладів) та організацій розпорядника інформації та підпорядкованих йому організацій, у тому числі їх телефонів та адрес
2	Інформація про організаційну структуру розпорядника інформації
3	Звіт про використання бюджетних коштів (для розпорядників інформації, що використовують бюджетні кошти), зокрема за окремими бюджетними
4	Нормативи, що затверджуються розпорядником інформації
5	Переліки національних стандартів, які в разі добровільного застосування є доказом відповідності продукції вимогам технічних регламентів
6	Звіти, в тому числі щодо задоволення запитів на інформацію
7	Річні плани закупівель
8	Інформація про систему обліку, види інформації, яка зберігається розпорядником
9	Реєстр (перелік) наборів відкритих даних
10	Переліки адміністративних послуг, інформаційні картки адміністративних послуг та бланки заяв, необхідних для звернення щодо надання адміністративної послуги
11	Адміністративні дані, що збираються (обробляються) розпорядником інформації
12	Правові акти, що підлягають оприлюдненню відповідно до Закону України “Про доступ до публічної інформації”
13	Фінансова звітність суб’єктів господарювання державного сектору економіки, що належать до сфери управління розпорядника інформації

2.3. Оприлюднення наборів даних

НД створюються з метою їх оприлюднення. Оприлюднення НД здійснюється безпосередньо через офіційні портали (сайти) відповідних організацій та установ (рис. 7).

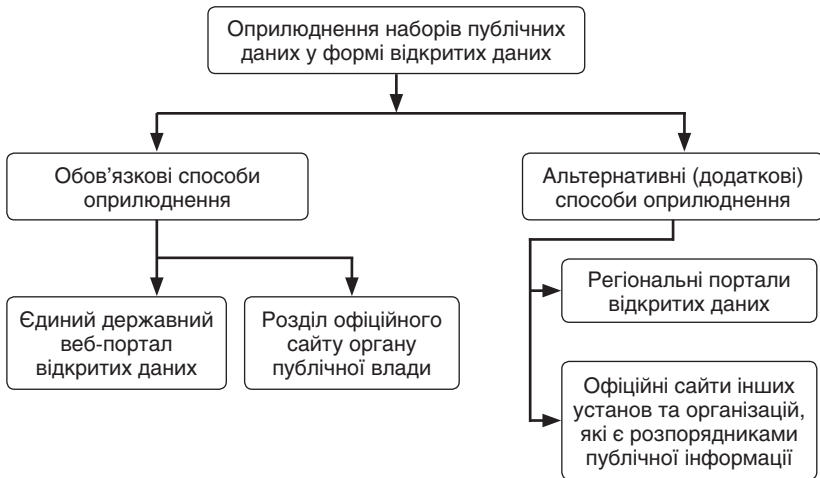

Рис. 7. Способи оприлюднення НД

Одним з ключових елементів концепції ВД є консолідація державних даних, тому Єдиний державний веб-портал відкритих даних (<http://data.gov.ua>) виступає ключовим елементом і є засобом та платі формою консолідації таких даних. Завданням такого порталу є систематизація, консолідація та зв'язування даних, зручне представлення даних відповідно до інтересів та запитів користувачів. Державним агентством з питань електронного урядування як адміністратором цього порталу запроваджуються єдині норми та регламенти оприлюднення, встановлюється ліцензійна політика ВД, ведеться загальнодержавний каталог відкритих публічних даних, проводиться оцінка якості оприлюднених галузевих даних і моніторинг своєчасного оприлюднення та актуалізації даних, здійснюється технічне представництво у світовій спільноті Open Government Partnership (<http://www.opengovpartnership.org/>).

Крім обов'язкових наборів даних, оприлюдненню підлягає затребувана публічна інформація. Для цього можна провести аудит даних,

які збираються та зберігаються у організації, анкетування громадян за допомогою відкритого опитування, аналіз звернення громадян та громадських організацій за запитом до публічної інформації тощо. Анкетування громадян дозволило виділити такі категорії ВД, доступ до яких важливий: транспорт, фінанси, екологія, охорона здоров'я, просторові дані та політика.

Хартія відкритих даних Великої вісімки (G8 Open Data Charter)²³ визначила такі пріоритетні сфери (категорії), в яких ВД матиме найбільший ефект (табл. 6). Основною метою при цьому є підвищення рівня демократії та інноваційної привабливості повторного використання даних.

Таблиця 6

Пріоритетні категорії даних за Хартією відкритих даних G8

	Категорія даних	Приклади наборів даних
1	Компанії	Компанії, бізнес реєстри тощо
2	Злочинність і правосуддя	Кримінальна статистика, безпека
3	Спостереження за планетою Земля	Метеорологічна / погода, сільське господарство, лісове господарство, рибальство і полювання
4	Освіта	Перелік навчальних закладів, ефективність навчальних закладів, цифрові навички
5	Енергетика і навколишнє середовище	Рівень забруднення, споживання енергії
6	Фінанси і контракти	Витрати, контракти, тендери, майбутні тендери, місцеві бюджети, національні бюджети (планові і фактичні)
7	Геопросторова	Топографія, поштові індекси, національні карти, місцеві карти
8	Глобальний розвиток	Допомога, продовольча безпека, земельні ділянки
9	Підзвітність влади та демократія	Урядові контакти, результати виборів, законодавство і законодавчі акти, заробітна платня (оклади), подарунки тощо
10	Охорона здоров'я	Рецептурні дані, дані про продуктивність
11	Наука і дослідження	Дослідницька та освітня діяльність, результати експериментів
12	Статистика	Національна статистика, перепис, інфраструктура, багатство, навички
13	Соціальна мобільність та соціальне забезпечення	Будинки, медичне страхування і допомоги по безробіттю, тощо
14	Транспорт та інфраструктура	Громадський транспорт, розклад руху, точки доступу, рівень проникнення широкосмугового доступу

При формуванні набору ВД треба враховувати, що оприлюдненню підлягають тільки первинні документи. Для кожного НД слід визначити періодичність оновлення з урахуванням потреб користувачів даних.

2.4. Зв'язані відкриті дані

Для підвищення сумісності (інтероперабельності) даних (у першу чергу публічних) Консорціум W3C оприлюднив три рекомендації (DCAT²⁴, RDF Data Cube Vocabulary²⁵ та Organization Ontology²⁶). Рекомендації описують RDF-словники (Resource Description Framework – середовище опису ресурсу), які визначають набори властивостей та класів даних. Усі три словники розроблені Робочою групою у сфері державних зв'язаних даних (Government Linked Data Working Group). Кожна рекомендація містить розділ про імплементацію та інформацію щодо програмного забезпечення, які використовують дані словники.

Словник каталогу даних (DCAT – Data Catalog Vocabulary) використовується для надання інформації про НД. Опис НД за допомогою DCAT дозволяє створювати інтегровані та налаштовані під потреби користувачів каталоги. При цьому каталоги включають записи від різних постачальників НД. Багато національних порталів ВД використовують DCAT. При оприлюдненні НД з використання словника DCAT підвищується можливість знаходження НД та використання метаданих для багатьох каталогів. У свою чергу, словник DCAT використовує ряд термінів інших словників, наприклад, Dublin Core²⁷ (DC – норматив для загальносистемного опису інформаційних ресурсів), FOAF²⁸ (Friend Of A Friend – для об'єднання трьох типів мереж: соціальних, представницьких та інформаційних) та SKOS²⁹ (Simple Knowledge Organization System – система організації протистих знань). Ідентифікація термінів (об'єктів) словників (DCT, FOAF, SKOS, DCAT тощо) здійснюється за допомогою механізму URI³⁰ (Uniform Resource Identifier – уніфікований ідентифікатор ресурсу). Приклади URI: dct:title – заголовок (найменування ресурсу), dct: – предметний вміст ресурсу, dct:description – огляд вмісту ресурсу, dcat:catalog (каталог), dcat:accessURL або dcat:downloadURL – доступ до НД або завантаження НД за допомогою механізму URL³¹ (уніфіковане розміщення ресурсу), dct:spatial – географічна прив'язка тощо.

Для опису наборів даних публічного сектора у Європі розроблено профіль додатку DCAT-AP³² (DCAT Application profile for European Data Portals) на базі DCAT. Профіль додатку DCAT-AP підтримує три класи об'єктів: обов'язкові, рекомендовані та додаткові. У табл. 7 наведений фрагмент опису обов'язкових класів DCAT-AP на прикладі класу Catalog.

Таблиця 7

Фрагмент опису DCAT-AP

Клас профілю DCAT-AP	Клас URI	Проект FOAF (друг друга)	Терміни метаданих Dublin Core Metadata Initiative (ініціативна група з підтримки метаданих дублінського ядра)	Словник каталога даних (DCAT)	Властивості
Назва метаданих ⇒		Foaf	Det	Dcat	Properties
Agent (агент)	foaf:Agent	foaf:name (ім'я)	dct:type (тип) dct:description (опис) dct:publisher (видавець) dct:title (заголовок)	dcat:dataset (набір даних (НД))	Обов'язкові
Catalog (каталог)	dcat:Catalog	foaf:homepage (головна сторінка)	dct:language (мова)	dcat:theme Тaxonomy (категорія для класифікації НД)	Рекомендовані
			dct:license (ліцензія)		
			dct:issued (дата видання)		
			dct:modified (дата модифікації)		
			dct:hasPart (НД має частку (складову))		
dct:isPartOf (НД є часткою (складовою))	dcat:record (запис каталогу (реєстру))	Додаткові			
			dct:rights (інформація о правах)		
			dct:spatial (просторова)		

Словник куба даних (RDF Data Cube Vocabulary) додає до сфери зв'язаних даних модель «куба даних». У його основі лежить стандарт ISO 17369:2013 з обміну статистичними даними та метаданими SDMX (Statistical data and metadata exchange)³³. Цей словник підтримує публікацію статистичних та інших регулярних даних, з подальшою інтеграцією та аналізом за допомогою інструментів на основі RDF.

Словник онтології організації (Organization Ontology) є гнучким та потужним словником для визначення офіційних взаємовідносин та ролей усередині організації. Словник сприяє інтероперабельності інструментів так званого «соціально-поінформованого» програмного забезпечення (socially-aware software), яке націлено на врахування специфічних особливостей сучасного електронного середовища (соціальні мережі, підключення багатьох користувацьких пристроїв тощо).

2.5. Екосистема відкритих даних та оцінка готовності до запровадження відкритих даних

Досвід провідних країн свідчить про те, що найкращий ефект від ініціатив у сфері використання ВД буде тоді, коли робота із забезпечення відкритості даних ведеться з позицій екосистемного підходу. В екосистемі зазвичай виділяють дві компоненти, які самоорганізуються, інформаційно саморозвиваються і на основі цього саморегулюються.

Розглядаючи екосистему ВД, ми, в першу чергу, маємо на увазі як середовище ВД, так і складові середовища існування ВД, які роблять систему ВД стійкою до усіляких впливів, при цьому сталий розвиток системи базується на механізмах самоорганізації, саморегуляції

та саморозвитку. Тобто, держава повинна приділяти увагу не тільки оприлюдненню даних (середовище ВД), але й політичному, правовому та інституційному забезпеченню, залученню громадян та бізнесу до процесів публічного управління, фінансуванню інновацій, а також технологічної інфраструктури. Держава повинна грати регулюючу роль у різних аспектах екосистеми ВД, брати участь у державно-приватному (ДПП) та державно-громадському партнерстві (ДГП) у сфері ВД.

Оцінювання прогресу країн у сфері ВД здійснюється на основі досліджень фондів Open Knowledge (інструмент – ODB) та World Wide Web (інструмент GODI), а також Всесвітнього банку (інструмент ODRA) (рис. 8).

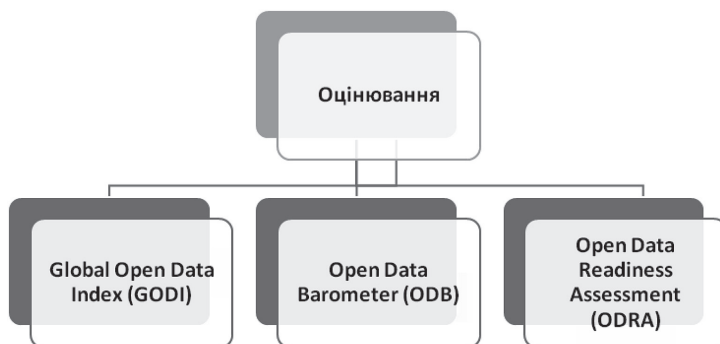

Рис. 8. Дослідження з оцінювання у сфері ВД

Інструмент Всесвітнього банку «Оцінка готовності до запровадження відкритих даних» (Open Data Readiness Assessment (ODRA))³⁴ відноситься саме до екосистемних, тому що заснований на 8 вимірах політики ВД (табл. 8).

Таблиця 8

Виміри політики відкритих даних

1	Позиції лідерів держави	5	Попит на відкриті дані
2	Нормативно-правові	6	Залучення громадян та їх навички
3	Інституційна структура	7	Фінансування відповідних програм
4	Політика управління відкритими даними	8	Національна технологічна інфраструктура та навички

На рис. 9 наведена пелюсткова діаграма готовності України до запровадження ВД. Звіт з оцінки готовності України до запровадження ВД³⁵ містить рекомендації, які розподілено на 5 категорій,

відповідно до часу їх реалізації (невідкладно, у короткотерміновій перспективі (протягом найближчих 6 місяців), у середньостроковій перспективі (від 6 до 12 місяців), у довгостроковій перспективі (від 1 до 3 років) та постійно).

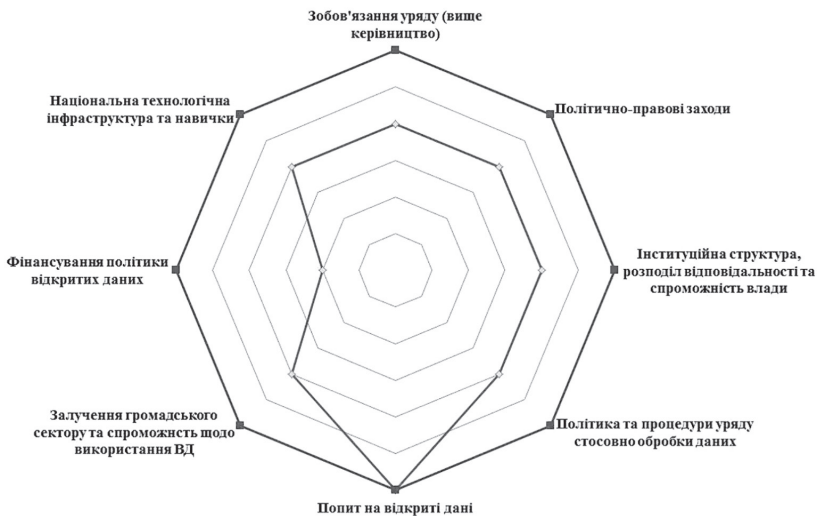

Рис. 9. Радіальна діаграма готовності України до запровадження ВД

Рекомендації містять два типи заходів: набір комплексних рекомендованих заходів, спрямованих на розв’язання проблем і використання можливостей, визначених у кожному з восьми вимірів та набір найбільш пріоритетних заходів для початкового етапу реалізації ініціативи ВД. Рекомендації послужили основою для розробки дорожньої карти розвитку ВД на 2016 рік³⁶ (табл. 9).

Таблиця 9

Дорожня карта розвитку ВД на 2016 рік

Підвищення доступності та якості відкритих даних (ВД)	Розвиток спроможності органів влади щодо публікації ВД	Посилення ролі ВД в реалізації державної політики	Нормативно-правове забезпечення	Розвиток попиту та спроможності щодо використання ВД
1	2	3	4	5
Підвищення якості управління даними	Робота Тимчасової робочої групи з питань використання ВД	Включення питання розвитку ВД до пріоритетних напрямків розвитку держави	Нормативне забезпечення Єдиного порталу	Розвиток попиту на ВД
Розвиток Єдиного державного веб-порталу ВД	Підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування	Інформаційні заходи до влади	Законодавство щодо повноважень центральних органів виконавчої влади у сфері е-урядування	Розвиток спроможності щодо використанні ВД
Публікація пріоритетних наборів державних даних у формі ВД на Єдиному порталі		Приєднання до міжнародних ініціатив щодо розвитку ВД		

Барометр ВД (Open Data Barometer (ODB))³⁷ оцінює прогрес країни за трьома категоріями:

- готовність до ВД (досліджується через готовність уряду оприлюднювати набори даних, а також наявність запиту на ці дані від підприємців, бізнесу та громадянського суспільства);
- імплементація (розглядається як доступність наборів даних за трьома категоріями – підзвітність (бюджети і витрати, законодавча база, результати виборів, база землевласників, реєстр підприємців); соціальна політика (статистика охорони здоров'я, освіти, забруднення навколишнього середовища, а також дані перепису); інновації (картографічні дані, розклад громадського транспорту, статистика злочинів, міжнародна торгівля, публічні угоди);
- вплив (розглядається через призму того, як відкриття даних сприяє ефективності роботи та підзвітності уряду, залученню громадськості до ухвалення рішень, покращенню економічної ситуації та бізнес-клімату, а також поліпшенню екологічних умов).

Крім того, оцінюється наявність і якість ключових НД у 15 категоріях (національні карти, власність на землю, національна статистика, бюджет, витрати, реєстр компаній, юриспруденція, публічний транспорт, торгівля, охорона здоров'я, освіта, правопорушення, навколишнє середовище, вибори та контракти).

У табл. 10 наведена методологія розрахунку оцінки ODB за трьома категоріями та результати розрахунку для України.

Таблиця 10

Методологія розрахунку оцінки ODB

Готовність (1/4)			Імплементація (2/4) (наявність НД)			Вплив (1/4)		
37			23			6		
Уряд	Громадянське суспільство	Бізнес	Підзвітність	Соціальна політика	Інновації	Політичний	Економічний	Соціальний
(1/3)	(1/3)	(1/3)	(1/3)	(1/3)	(1/3)	(1/3)	(1/3)	(1/3)
23	59	33	22	19	31	0	0	13

У рейтингу ODB 2016 року Україна посіла 44 місце з 86 країн, набравши 21,23 бали. У світовому рейтингу GODI 2016 Україна посіла 31 місце з 48% відкритості за 15 наборами даних.

Насамкінець необхідно наголосити, що основною метою презентації НД є створення їх додаткової вартості у вигляді інформаційних продуктів.

Висновки

1. Розвиток ВД є одним з головних пріоритетів багатьох демократичних країн. ВД є необхідним елементом сучасної економіки знань, сучасним інструментом розвитку інновацій, засобом демократичного контролю за органами публічної влади, інструментом запобігання корупції, участі громадськості у прийнятті управлінських рішень та громадської участі.

2. Відкриття великих масивів даних, які створюються органами публічної влади у процесі виконання своїх обов'язків, підвищує підзвітність влади та зменшує рівень корупційних ризиків, створює новий ринок аналітичних продуктів та інформаційних послуг, а також соціально корисних сервісів і додатків, на розроблення котрих у держави немає ні ресурсів, ні повноважень.

3. До основних користувачів ВД можна віднести представників бізнесу (ВД стають засобом отримання прибутку), органи публічного управління (залучати бізнес та громадян до створенню нових продуктів з метою економії державних коштів, надання методичної та інформаційної підтримки щодо реалізації соціально-орієнтовних проектів на базі ВД, сприяння проведенню місцевих ініціатив тощо), фахівців у галузі ІКТ (для створення нових суспільно-важливих та комерційних сервісів на базі ВД), громадські організації (ВД дозволяють слідкувати за діяльністю органів публічної влади) і громадян (підвищення комфорту тощо), засоби масової інформації (ВД дозволяють вибудовувати нові інструменти аналізу та структурування даних, розвивати галузь – журналістика даних є порівняно новою галуззю в Україні тощо).

4. Україна має величезний потенціал у сфері ВД і всі разом – влада, бізнес та громадськість – мають зробити все необхідне, щоб якнайшвидше реалізувати ці нові можливості.

Запитання для самоконтролю

1. Які найбільш поширені формати даних, з якими Ви зустрічаєтесь у своїй практичній діяльності?
2. Чому виникає потреба у перетворенні форматів презентації даних?
3. Які причини змушують використовувати відкриті ліцензії при опрацюванні публічної інформації у формі відкритих даних?
4. Який, з Вашої точки зору, найбільш простий формат презентації публічної інформації у формі відкритих даних і чому?
5. Яка форма презентації даних (текстова, таблична, графічна мультимедійна тощо) найбільш зручна для надання публічної інформації у формі відкритих даних?
6. У чому полягає сутність однорідності структурованого набору даних?
7. Чому не бажане використання комерційних програм для перетворення публічної інформації у форму відкритих даних?
8. Які складові структурованого документа і які елементи складових використовуються для заповнення параметрів паспорта набору даних?
9. Яким чином, на Вашу думку, реалізується принцип унікальності ідентифікаційного номера набору даних?
10. За рахунок якого механізму деякі системи не потребують посилання на структуру набору даних?
11. Яку, на Вашу думку, роль повинен відігравати Єдиний державний веб-портал відкритих даних?
12. Для яких цілей при оприлюдненні наборів даних використовується механізм категорій?
13. Чому необхідно використовувати відкритий стандарт словника каталогу даних при створенні інформаційних ресурсів у формі відкритих даних?
14. Порівняйте категорії наборів даних Хартії відкритих даних Великої вісімки та єдиного державного порталу відкритих даних. Зробіть висновки.

-
15. Порівняйте категорії наборів даних Хартії відкритих даних Великої вісімки та інструменту GODI. Зробіть висновки.
 16. Порівняйте категорії наборів даних Хартії відкритих даних Великої вісімки та інструменту ODB. Зробіть висновки.

Рекомендована література

1. Методические рекомендации по публикации открытых данных государственными органами и органами местного самоуправления и технические требования к публикации открытых данных. Версия 3.0 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://data.gov.ru/metodicheskie-rekomendacii-po-publikacii-otkrytyh-dannyh-versiya-30>. – Назва з екрану.
2. Open Data Goldbook for Data Manager and Data Holders. A practical guidebook for any organization that wants to publish their data as Open Data. European Data Portal [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.europeandataportal.eu/sites/default/files/goldbook.pdf>. – Назва з екрану.
3. Handbook Open Data [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.w3.org/TR/gov-data/>. – Назва з екрану.

3. ЗАРУБІЖНИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ВІДКРИТИХ ДАНИХ

3.1. Світовий досвід використання відкритих даних

Одним з важливих елементів відкритості державних інституцій є, власне, відкритість даних. У цьому пункті розглянемо досвід зарубіжних країн, щодо використання відкритих даних.

США – одна з країн-лідерів з публікації відкритих даних. Основні принципи розкриття даних, яких тут дотримуються: доступність, відсутність технологічних обмежень, цілісність, відсутність дискримінації осіб та груп, відсутність дискримінації галузей та ін.

У 2014 році американською компанією Socrata³⁸ було проведене дослідження, у ході якого було опитано звичайних громадян, робників та працівників органів влади про інформацію, яку вони вважають необхідною розкривати. Було виявлено, що 67,9% громадян і 92,6% державних службовців у США вважають, що якщо дані публічні, то вони повинні бути опубліковані у відкритому доступі. За результатами дослідження, як найбільш затребувані категорії даних були виділені такі: громадська безпека – 57%; фінанси – 53%; доходи і витрати – 52%, державні послуги 51%; законодавство – 48%. Це допомогло з'ясувати, що найбільшій ефективності у сфері публічного управління можна очікувати від використання відкритих даних щодо публічних послуг, поточної діяльності органів влади та установ, а також щодо урядових витрат.

Портал Data.gov у США був створений у 2009 р. з ініціативи адміністрації Барака Обами для збору та публікації даних різних державних відомств з метою подальшого використання в проектах фізичними та юридичними особами. Усі державні відомства зобов'язані безумовно надавати порталу тільки машиночитні дані. Відповідно, відкриття урядових даних суттєво підштовхує розвиток нових стартапів.

На цей момент Data.gov пропонує понад 180 тис. наборів даних, що надаються 174 державними відомствами та установами³⁹. Для зручності вивантаження та використання даних портал оснащений

майже трьома сотнями різних API, в тому числі реалізують деякі види державних послуг. Каталог даних сайту побудований на відкритій платформі публікації даних SKAN (Comprehensive Knowledge Archive Network).

Data.gov містить дані декількох типів. Це – неструктуровані дані і геопросторові дані. Останні особливо підходять для картографічних програм та гібридних web-додатків. Деякі набори Data.gov розміщуються у вигляді посилань і модулів доступу до зовнішніх сайтів державних установ, а інші містяться на сайті в повному обсязі. У першому випадку (т.зв. «зовнішні набори даних») на Data.gov розміщуються тільки метадані, а в останньому («набори даних») – дані разом з метаданими. Якщо організація бажає опублікувати свої дані на Data.gov, то вибір підходу залежить від того, чи є у неї платформа для самостійної публікації даних та чи хоче вона отримувати вигоди від функцій Data.gov щодо забезпечення інтерактивних наборів даних.

Перші стартапи на основі ВД у США спочатку були пов'язані із забезпеченням прозорості та підзвітності діяльності Конгресу, сенаторів і результатів голосувань. Для прикладу можна навести такі додатки на основі відкритих даних: проект з відстеження діяльності Конгресу GovTrack.us⁴⁰; проект з відстеження сенаторів, які блокують законопроекти Felibusted⁴¹; проект з відстеження несуперечності, повноти та своєчасності інформації з витрачання бюджетних коштів USASpending.gov⁴².

Інформація у формі відкритих даних у США має використовуватися для розвитку масових електронних сервісів, таких як розклад транспорту; маршрутів, навігації, замовлення таксі; оповіщення про штрафи тощо. Публікація та використання ВД допомагає громадянам приймати більш обґрунтовані рішення, дозволяє рівномірно розподіляти фінансові ресурси та залучати прямі іноземні інвестиції в регіони. Отже, у США доступ до відкритих даних розглядається як необхідна частина інноваційного розвитку економіки країни. Згідно з прогнозом консалтингової компанії McKinsey&Company, ймовірний економічний ефект від реалізації концепції відкритих даних щорічно приносить економіці США близько \$ 3 трлн⁴³.

Великобританія також є одним з лідерів використання ВД. Портал відкритих даних Великобританії⁴⁴ має більше 350 додатків, заснованих на ВД, починаючи від більш традиційних інструментів, які дозволяють пасажирів визначити найшвидший маршрут з точки А в точку Б, враховуючи існуючі затори і графіки руху транспорту,

до більш «екзотичних», що дозволяють прогнозувати підтоплення будинку або дають поради уникати деяких вулиць у зв'язку з високим рівнем злочинності в певний час доби.

У Великобританії дуже розвинений громадський контроль витрачання державних коштів, визначені пріоритетні НД та конкретні кроки з їх розкриття. Запити щодо розкриття державної інформації публікуються на окремому сайті – «What Do They Know»⁴⁵. Запит на розкриття інформації передбачає, що користувач сам оцінить можливу користь від розкриття даних. У разі відсутності соціально-економічних ефектів від розкриття даних дані не публікуються.

Розмаїття даних, їх регулярне оновлення (деякі оновлюються у режимі реального часу) уможливають створення соціально-важливих додатків за допомогою так званого процесу «змішування»: уява ІТ-розробника дозволяє творчо накласти і поєднати дані з різних джерел для отримання додаткової цінності для користувача.

На цей час у багатьох країнах успішно реалізовано ряд проектів із застосуванням ВД, що мають суттєвий соціальний ефект.

Так, у багатьох містах Великобританії можна знайти карти злочинності, які створюють незалежні розробники на основі даних, що публікуються поліцією⁴⁶; додатки, які дозволяють знайти найближчі зупинки громадського транспорту та показують час очікування; на основі відкритих даних розроблено сервіси прийому та обробки скарг про міські проблеми і де користувачам пропонують додавати на карту ідеї, що дозволяють поліпшити життя в місті (наприклад, проект «Полагодьте мою вулицю» (Fix My Street⁴⁷); додатки, які дозволяють знаходити пам'ятки, бачити календар подій культурного життя або спортивного життя, прокладати маршрути тощо.

Австралійський портал MySchool⁴⁸ зібрав інформаційні профілі приблизно 9500 австралійських шкіл та реалізував можливість здійснювати пошук школи за місцем розташування, сектора або назвою. На сайті надані статистичні та контекстні дані по кожній школі, а також результати тестування, проведеного в рамках Національної програми атестації мовної та математичної грамотності, які можна порівняти з результатами, отриманими в школах зі статистично подібним контингентом учнів по всій Австралії. Також в Австралії на основі ВД існує сервіс, який призначений для порівняльного аналізу соціально-економічних показників різних районів міст Австралії. Сервісом активно користуються комерційні і державні компанії, що працюють у сфері нерухомості.

Завдяки сервісам типу німецького *mapnificent*, можливе швидке знаходження житла – з урахуванням дороги на роботу, цін на житло та мальовничості місць. У всіх прикладах використовуються відкриті урядові дані.

Данський сайт *HusetWeb*⁴⁹ допомагає підвищити енергетичну ефективність будинку, виконати фінансове планування та знайти будівельників, які зроблять роботу. Він використовує кадастрову інформацію та інформацію про урядові субсидії, а також місцеві реєстри компаній.

У Стокгольмі створено майданчик *OpenGov*⁵⁰, що дозволяє на основі відкритої інформації розробляти та публікувати додатки для кращого орієнтування у міському середовищі. Наприклад, у місті створено доступний сервіс, завдяки якому можна знайти найближчу аптеку для придбання ліків за рецептом, виписаним лікарем.

У Польщі ініціатором політики відкритих даних виступила група активістів-розробників. Польська історія відкритих даних почалася з міста Гданська – у 2014 році громадська організація *ePaństwo* почала впроваджувати систему відкритих даних в муніципалітеті. До цього на місцевому рівні вже робилися спроби забезпечити населенню відкритий доступ до соціально значущої інформації. У Гданську розглядають відкриті дані як можливість зміцнити імідж міста, стати сучасним та інноваційним містом. Доступ до даних через спеціально розроблений веб-сайт *Otwarty Gdansk*⁵¹ дозволяє жителям легко ознайомитися з роботою міської влади. Відкриті дані також надають можливість для більш активної участі в справах міста; полегшують впровадження нових соціальних та ділових ініціатив, заснованих на відкритих даних. Публікація міських даних через портал забезпечує цілодобовий прямиий доступ до необхідної інформації, що значно знижує навантаження на обробку запитів на доступ до публічної інформації.

У Молдові платформа, що надає вільний доступ до урядових даних, стартувала наприкінці 2011 року. На нинішньому етапі на порталі відкритих даних Молдови *Date.gov.md*⁵² опубліковано понад 900 наборів даних, згрупованих за категоріями і на підставі цих даних усі бажаючі, будь то приватні компанії, некомерційні організації або фізичні особи, можуть розробляти свої власні програми та додатки, призначені для поліпшення якості життя громадян та розвитку бізнес-середовища.

У світі відомі та популярні інформаційні додатки, що несуть в

собі дані про погоду в потрібному місті або про пробки на дорогах у певний час. Але також існує величезний масив інформації, яка не використовується так активно або не використовується зовсім: забрудненість повітря та води, стан злочинності, радіаційний фон, санітарна обстановка та інші набори даних.

Таким чином, зарубіжний досвід свідчить, що відкриті дані (особливо дані, надані урядом) – величезний ресурс, який все ще є відносно новим та використовується не повною мірою. Проте, останнім часом спостерігається стрімкий розвиток цієї теми. Громадянам та бізнесу необхідно, щоб держава надавала більше інформації кращої якості. Це потрібно для забезпечення прозорості, економічного розвитку та участі громадян в управлінні.

3.2. Українські проекти використання відкритих даних

Як було продемонстровано вище, усюди в світі відкриті дані використовуються для створення нових інноваційних рішень багатьох соціальних та економічних проблем, ці процеси успішно розвиваються та сприяють подальшому прогресу. Долучається до цього процесу і Україна.

До початку активних реформ ситуація у сфері відкритих даних в Україні характеризувалася низькою готовністю Уряду та бізнесу і відсутністю або низькою якістю ключових наборів даних.

У рейтингу Open Data Barometer 2014 року Україна посіла 55-е місце з 86 країн⁵³, поділивши його з Марокко. Найближчими сусідами України у рейтингу виявилися Мавританія (54), Філіппіни (53), В'єтнам (57) і Таїланд (57). За критерієм «готовність» Україна отримала 37 балів зі 100 можливих, за критерієм «імплементация» – 23 бали, за критерієм «вплив» – 6 балів.

Більшість ключових наборів даних мають низькі оцінки через відсутність, закритість, недоступність у цифровому вигляді та структурованих форматах, нерегулярні оновлення або ж неможливість завантажити масив даних одним архівом чи отримати доступ через прикладний програмний інтерфейс.

Аналогічним чином оцінювало стан справ у сфері відкритих даних у нашій державі і дослідження Global Open Data Index: Survey⁵⁴, в якому разом із ПАР, Аргентиною та Португалією Україна поділила

54-е місце зі 122 країн. Найкращі оцінки Україна отримала за категоріями «національна статистика» (75%) та «реєстр землевласників» (60%). Найгірші – за категоріями «якість води» (5%), «національні карти» (0%), «забруднення навколишнього середовища» (0%).

Розглянемо ініціативи та проекти у сфері відкритих даних в Україні.

Наприкінці грудня 2015 року в Україні був запущений єдиний державний веб-портал відкритих даних, створений на вимогу Закону України «Про доступ до публічної інформації» та постанови Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 р. № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних».

Портал призначений для забезпечення надання доступу до публічної інформації у формі відкритих даних та передбачає доступ до інформації органів влади з можливістю її наступного використання. Будь-яка особа може вільно копіювати, публікувати, поширювати, використовувати, у тому числі в комерційних цілях, у поєднанні з іншою інформацією або шляхом включення до складу власного продукту, публічну інформацію у формі відкритих даних отриману через портал з обов'язковим посиланням на джерело отримання такої інформації.

На відміну від національного порталу відкритих даних в Україні існують проекти регіональних порталів. Прикладом може слугувати створення Одеського порталу відкритих даних, який створено за спільної ініціативи представників Одеського національного політехнічного університету, Одеської обласної організації інвалідів та ряду інших громадських організацій Одеського регіону за всебічної підтримки Одеської облдержадміністрації.

Створення регіонального порталу в Одеському регіоні повинно ліквідувати такі причини, котрі гальмують впровадження відкритих даних, як:

- відсутність інструмента (Web-ресурсу) для легкого збору, систематизації та застосування відкритих даних з ініціативи громадських організацій і приватних осіб;
- небажання чиновників займатися додатковою роботою з публікації відкритих даних на загальнодоступних Internet ресурсах;

- відсутність чіткого переліку відкритих даних, сформованого в порядку пріоритетності публікації цих даних;
- не інформованість громадськості про переваги збору та застосування відкритих даних для стимулювання соціально-економічних перетворень, боротьби з корупцією і підвищення якості життя громадян;
- відсутність у громадськості наочних прикладів використання відкритих даних для підвищення якості життя громадян⁵⁶.

Далі наведемо приклади найбільш вдалих веб-сервісів на основі відкритих даних в Україні.

«Пошуково-аналітична система 007»⁵⁷ – це веб-сервіс на основі відкритих даних про використання публічних коштів. Проект передбачає сервіс пошуку та візуалізації даних з відкритих джерел про використання державою бюджетних коштів. Його ідея – дати громадськості інструмент контролю влади та можливість стежити за бюджетними витратами, збирати докази зловживань і швидко переводити боротьбу з корупцією в правове поле. Основний акцент зроблено на простоті використання та представлення специфічної інформації з масивів великих даних.

Edumeter⁵⁸ – рейтинг українських шкіл, побудований на основі даних Зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) з усіх предметів, які здавали учні школи. Дозволяє порівнювати школи за кількома ключовими предметами.

Карта криміногенної ситуації у Харкові⁵⁹, яка складається щоденно на основі оперативних звітів правоохоронних органів. Дозволяє досліджувати стан злочинності у розрізі районів міста та за видами злочинів. Також містить ретроспективні дані з 2011 року.

Cityscale⁶⁰ – портал із картами порівняння вартості купівлі та оренди квартир, розміру комунальних тарифів та статистики злочинів у розрізі районів міста Києва. Окрім карт містить також різноманітні набори даних.

Garna Nata⁶¹ – на сервісі зібрано інформацію про об'єкти елітної нерухомості, що належать державним чиновникам і їхнім родичам. Це офіційні дані на основі реєстру речових прав. Передбачається, що вона буде використовуватись в журналістських розслідуваннях.

Declarations.com.ua⁶² – проект, який займається розшифруванням та переведенням в електронну форму декларацій посадовців, депутатів, правоохоронців та інших службових осіб на загальнонаціональ-

ному та місцевому рівнях. Спрямований на підвищення підзвітності публічних службовців.

Головними проблемами на шляху впровадження сервісів, що працюють із масивами відкритих даних в Україні є небажання як публічних службовців, так і звичайних громадян детальніше розбиратися, що таке відкриті дані і які можливості вони несуть за умови, якщо представлені в наочній уніфікованій формі. Має місце практика, коли до категорії «відкриті дані» потрапляє чимало неофіційних даних, які не можна використати в юридичному полі. Серед найбільш частих проблем: різні строки актуалізації даних та протиріччя в реєстрах, зміна назв внаслідок процесу декомунізації, що не відображена досі у первинних документах, різні ліцензійні вимоги до порталів із відкритими даними.

Розвиток відкритих даних залежить не тільки від готовності органів влади публікувати відкриті дані, а й від готовності бізнесу, громадськості, ЗМІ використовувати ці дані, перетворюючи їх на якісний суспільний або комерційний продукт/сервіс.

На цей час можна виділити такі напрями формування інфраструктури відкритих даних в Україні:

- розвиток спроможності органів влади;
- підвищення доступності високоякісних відкритих даних;
- формування політичної волі;
- нормативно-правове забезпечення;
- розвиток попиту та спроможності щодо використання відкритих даних;
- фінансове забезпечення.

Висновки

1. Аналіз зарубіжного досвіду використання відкритих даних свідчить про наявність таких світових тенденцій:

- ВД стали фактором у забезпеченні економічної конкурентоспроможності країни;
- ВД відіграють вагомую роль у досягненні глобальних і національних інтересів у таких областях, як енергетика,

транспорт, освіта, охорона здоров'я, державна і особиста безпека;

- ВД дозволяють вирішувати найважливіші проблеми в різних наукових напрямках;
- ВД дозволяють удосконалювати суспільство і рухатися у напрямку до відкритого уряду.

2. Аналіз проблематики відкритих даних показує, що їх межі досить широкі: від інформації про дорожні пригоди до бюджетних витрат, від екологічної обстановки до реєстрів юридичних осіб, які здійснюють різні види діяльності на певній території. Основне завдання полягає не тільки в зборі цієї інформації, а в тому, щоб зробити її доступною для широких верств громадськості, дозволити використовувати для аналізу та створення на їх основі нових продуктів.

3. В Україні інфраструктура відкритих даних лише починає розвиватись, з'явилися ресурси, що дозволяють отримати громадянам та бізнесовим організаціям вільний доступ до величезного масиву різних офіційних даних та можливість використовувати їх багаторазово. Основні напрями на сьогодні – це створення системи пов'язаних даних, забезпечення актуалізації відкритих даних, стеження за цілісністю та доступністю даних різних інформаційних систем.

Запитання для самоконтролю

1. Які, на Вашу думку, найбільш корисні приклади створення сервісів на основі відкритих даних є в світі?
2. Охарактеризуйте стандарти оцінки прогресу країни у сфері відкритих даних. Вкажіть кілька ключових документів, досліджень та рейтингів.
3. Охарактеризуйте стан справ до початку реформ у сфері відкритих даних в нашій державі.
4. Які першочергові завдання щодо створення інфраструктури відкритих даних в Україні?
5. Які досягнення у сфері відкритих даних є в Україні?

-
6. Якими сервісами на основі відкритих даних Ви користуєтесь? Вкажіть його переваги та можливі недоліки.
 7. Які на Вашу думку фактори, що стоять на заваді розвитку екосистеми відкритих даних в Україні?

Рекомендована література

1. Екосистема відкритих даних в Україні: рекомендації щодо впровадження політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://texty.org.ua/pdf/open_data_policy.pdf. – Назва з екрану.
2. Оцінка готовності України до запровадження відкритих даних [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dhrp.org.ua/uk/>. – Назва з екрану.

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практична робота 1. Створення наборів відкритих даних

Метою практичної роботи є отримання навичок щодо створення файлів відкритих даних та їх оприлюднення на певному локальному порталі відкритих даних.

Під час виконання завдань необхідно керуватися Методичними рекомендаціями щодо створення наборів відкритих даних⁶³.

Завдання 1. Підготувати електронний документ у текстовому форматі.

Для виконання завдання необхідно проаналізувати відповідний сайт та вибрати електронний документ, який містить структуровані дані у текстовому форматі. Відкрити документ, вибрати необхідну таблицю та скопіювати її у буфер обміну (Ctrl_C).

Завдання 2. Створення електронної таблиці в Google Docs.

Якщо слухач не має облікового запису у середовищі Google, то потрібно зареєструватися на сайті <http://gmail.com>.

Скориставшись сервісом «Диск Google» , створити документ «Google Таблиця».

Вставити контент буферу обміну в таблицю (Ctrl_V).

Завдання 3. Перетворення даних.

Виконати певні дії щодо структуризації даних та зберегти вміст файлу у форматі CSV.

Завдання 4. Оприлюднення відкритих даних на локальному порталі відкритих даних.

Здійснити перехід до локального порталу відкритих даних та увійти до порталу (кнопка «Увійти»).

Перейти до рубрики «Дані» на вибрати пункт «Додавання набору даних».

Підготувати дані для заповнення паспорту набору відкритих даних (найменування набору даних, дата актуальності набору даних та відомості про розпорядника інформації та відповідальної особи виходячи з даних обраного документу).

Заповнити поля реєстрації паспорту набору відкритих даних (мова інтерфейсу (вибрати)). Заголовок, стислий зміст набору даних, категорія даних (вибрати).

Виконати загрузку файлу у форматі CSV. Здійснити налаштування режимів перегляду даних (таблиця, мапа, форми візуалізації тощо).

Заповнити поля паспорта набору відкритих даних (мова інформації набору даних (вибрати), дата актуальності даних, частота оновлення, ключові слова, розпорядник інформації, дані відповідальної особи).

Переглянути оприлюднений набір відкритих даних згідно налаштованих режимів перегляду даних.

Завдання 5. Аналіз наборів відкритих даних.

Проаналізувати набори даних Вашої категорії та відповідну категорію наборів даних на Єдиному веб-порталі відкритих даних (<http://data.gov.ua>) або на регіональному порталі (сайті) відкритих даних. Наведіть кращі приклади оприлюднення наборів відкритих даних Вашої категорії. Побудуйте порівняльну характеристику форматів оприлюднення наборів відкритих даних Вашої категорії.

Зробити висновки.

Практична робота 2. Створення наборів відкритих даних з просторовими даними

Метою практичної роботи є отримання навичок щодо створення файлів відкритих даних з просторовими даними та їх розміщення на відкритих картах.

Під час виконання завдань необхідно керуватися Методичними рекомендаціями щодо створення наборів відкритих даних з просторовими даними⁶⁴.

Завдання 1. Підготувати електронний документ у текстовому форматі.

Для виконання завдання необхідно проаналізувати сайт державної установи та вибрати електронний документ, який містить структуровані дані у текстовому форматі. Додаткова умова: файл повинен містити дані, які пов'язані з розташуванням об'єкту (наприклад, адреса). Відкрити документ, вибрати необхідну таблицю та скопіювати її у буфер обміну (Ctrl_C).

Завдання 2. Створення електронної таблиці в Google Docs.

Якщо слухач не має облікового запису у середовищі Google, то потрібно зареєструватися на сайті <http://gmail.com>.

Скориставшись сервісом «Диск Google» , створити документ «Google Таблиця».

Вставити контент буферу обміну в таблицю (Ctrl_V).

Завдання 3. Перетворення даних.

Виконати відповідні дії щодо однорідності та структурованості даних (див. визначення набору даних).

Завдання 4. Підготовка таблиці для географічного кодування.

Створити три додаткових стовпчика: address (повна адреса для отримання географічних координат), lat (Latitude – широта) та lon (Longitude – довгота).

Сформувані повну назву адреси (на назви вулиці та номеру будинку додати назву країни, області та населеного пункту). Використати набір функцій Google Docs (*REGEXEXTRACT* – для заміни деяких символів, *CONCAT* – для формування повної адреси, наприклад: =CONCAT(«Україна, Одеська область, г.Одеса,»;F4), де F4 – адреса першої комірки з вихідною адресою).

Завдання 5. Перетворення повної адреси в географічні координати (географічне кодування).

Скористайтеся відомим веб-сервісом масового географічного кодування, розташованого за адресою:

<http://www.doogal.co.uk/BatchGeocoding.php>

Помістіть у вікно список адрес, здійсніть налаштування та отримайте перелік пар значень координат (Latitude Longitude – широта довгота). Перевірте правильність розташування міток на карті. Виконайте копіювання географічних координат (Ctrl_C) та вставте у відеповідний стовпчик електронної таблиці (Ctrl_V).

Виконайте процедуру разового географічного кодування за допомогою Google сервісу з коміркою пошуку:

<http://maps.googleapis.com/maps/api/geocode/xml?address=<комірка адреси>>

Порівняйте результати географічного кодування.

Завдання 6. Створення набору відкритих даних у форматі CSV.

Виконати певні дії щодо структуризації даних та зберегти вміст файлу у форматі CSV.

Завдання 7. Створення шару карти Google Maps.

Скориставшись сервісом «Диск Google» , створити документ «Google Maps». Створити шари міток карти та надати новим шарам необхідні назви. Виконайте імпорт набору відкритих даних у форматі CSV. Виконайте вибір стовпчиків з даними про розташування маркерів та вибір стовпчика з найменування маркерів. Виконайте налаштування графічних властивостей міток шару. Після завершення створювання першого шару можна переходити до створення другого шару карти. Рекомендуємо для кожного шару створювати мітки з індивідуальними графічними властивостями. Опрацюйте механізм переходу між шарами карти.

Ознайомитися з інструментальними засобами роботи с картами OpenStreetMap (OSM) (www.openstreetmap.org), Google (www.google.com/maps), Microsoft (<https://www.bing.com/mapspreview>), Яндекс (<https://yandex.ua/maps/>) тощо та побудувати порівняльну характеристику можливостей відповідних веб-платформ. Наведіть приклади візуалізації відкритих даних на основі геоінформаційних технологій.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-практичне завдання (ІНПЗ) є обов'язковою формою підсумкового контролю з даної теми для слухачів магістерської програми, а також може бути запропоноване як завдання для семінарського заняття на курсах підвищення кваліфікації публічних службовців. Робота над індивідуальним завданням передбачає поглиблений аналіз сервісів порталів відкритих даних.

Метою роботи є ознайомлення з українським і зарубіжним досвідом створення та підтримання порталів відкритих даних.

Під час виконання завдань необхідно керуватися Методичними рекомендаціями щодо виконання індивідуального навчально-практичного завдання з аналізу сервісів порталу відкритих даних⁶⁵.

Варіанти порталів відкритих даних для здійснення аналізу

№	Назва порталу	Інтернет адреса
1	Національний портал відкритих даних	http://www.data.gov.ua
2	Портал відкритих даних Верховної Ради України	http://opendata.rada.gov.ua/
3	Одеський портал відкритих даних	http://data.ngorg.od.ua/
4	Веб-портал відкритих даних Харкова	http://data.city.kharkov.ua/
5	Портал відкритих даних Харківської області	http://opendata.kharkov.ua/about
6	Портал відкритих даних Львова	http://opendata.city-adm.lviv.ua/
7	Портал відкритих даних Полтавської міської ради	http://www.odata.rada-poltava.gov.ua/
8	Шкільна карта України	http://www.cedos.org.ua/edustat
9	Офіційний веб-портал Кременчуцької міської ради та виконавчого комітету	https://www.kremen.gov.ua/index.php/rozdil/publiczna_inform/vidkr_dani
	Міністерство інфраструктури України	http://mtu.gov.ua/timeline/Vidkriti-dani.html
Портали відкритих публічних даних в США		
1	Портал відкритих даних США	http://www.data.gov/
2	Відкриті дані штату Юта	http://www.utah.gov/data/

3	Відкриті дані округу Колумбія	http://data.octo.dc.gov/
4	Відкриті дані Нью-Йорку	https://nycopendata.socrata.com/
Портал відкритих публічних даних у Велкобританії		
1	Портал відкритих даних Велкобританії	http://www.data.gov.uk/
2	Відкриті дані Дондону	http://data.london.gov.uk/
Портал відкритих публічних даних у Канаді		
1	Портал відкритих даних Канади	http://www.data.gc.ca/
2	Відкриті дані Едмонтону	https://data.edmonton.ca/
3	Відкриті дані Торонто	http://www.toronto.ca/open/
4	Відкриті дані Ванкуверу	http://data.vancouver.ca/
Інші портали відкритих публічних даних		
1	Портал відкритих даних Австралії	http://data.gov.au
2	Портал відкритих даних Швеції	http://www.opengov.se/data/
3	Портал відкритих даних Австрії	www.data.wien.gv.at
4	Портал відкритих даних Франції	http://www.gouvernement.fr
5	Портал відкритих даних UNDP (офіс Програми розвитку ООН)	http://www.data.undp.org
6	Портал відкритих даних Бразилії	http://dados.gov.br
7	Портал відкритих даних Нідерландів	http://www.rijksoverheid.nl
8	Відкриті дані Google	https://www.google.com/publicdata/directory#

Результати здійсненого аналізу оформіть як презентації та обговоріть в аудиторії, визначивши переваги та недоліки сервісів, що аналізувалися.

Наведіть приклади кращих практик або неефективних рішень з Вашої точки зору. Надайте пропозиції щодо використання кращих практик на українських веб-ресурсах.

Візьміть участь в обговоренні результатів виконання ІНПЗ колегами.

ГЛОСАРІЙ

Відкрита ліцензія – звід прав та обмежень об'єкта, який регламентує розповсюдження контенту та / або програмного забезпечення.

Відкриті дані (Open Data) – це систематизована інформація, доступна через мережу Інтернет, у форматі, що дозволяє її автоматизоване оброблення електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї, а також її подальше використання.

Відкриті державні дані (Open Government Data) – публічна інформація у формі відкритих даних про діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування або створена в результаті їх діяльності.

Інформація з обмеженим доступом – це конфіденційна, таємна та службова інформація. Обмеження доступу до інформації здійснюється відповідно до закону при дотриманні сукупності таких вимог:

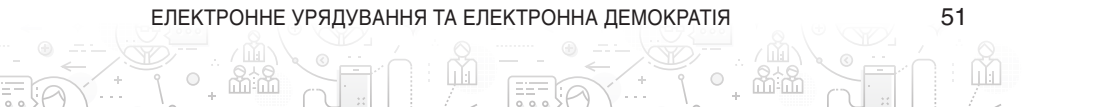
- 1) виключно в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя;
- 2) розголошення інформації може завдати істотної шкоди цим інтересам;
- 3) шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні.

Ідентифікатор набору відкритих даних – це постійний параметр у визначеному форматі, що використовується для швидкої ідентифікації та формування назв файлів набору й включає інформацію, якщо є, про орган влади – розпорядника даних, назву системи або бази даних, з якої сформований набір даних, тип або групу даних, дату та час першої публікації,

Каталог – колекція наборів даних.

Конвертування – процес, результатом якого є перетворення даних з поточного формату в інший.

Конфіденційна інформація – інформація, доступ до якої

обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, та яка може поширюватися у визначеному ними порядку за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов.

Машинозчитувальні дані – дані, представлені у форматах, придатних до автоматичного або автоматизованого використання.

Метадані – дані про дані, тобто структуровані дані, які містять характеристики даних з метою їх ідентифікації, пошуку, оцінки, інтерпретації, обробки та управління.

Набір даних (НД) – електронний документ, який містить відкриті дані та складається із структурованої сукупності однорідних значень (записів), включає поля даних та метайнформацію про них.

Оприлюднення набору даних – розміщення та оновлення розпорядником інформації наборів даних на офіційному веб-сайті розпорядника інформації або на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних та забезпечення доступу до наборів даних за допомогою інтерфейсу прикладного програмування.

Паспорт набору даних – сукупність основних параметрів набору даних для його ідентифікації.

Персональні дані – відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована. Правові відносини, пов'язані із захистом і обробкою персональних даних регулюються Законом України «Про захист персональних даних».

Портал відкритих даних – платформа (доступ до якої, як правило, налагоджено через веб-сайт), яка щонайменше виконує функцію каталогу («єдиного вікна»), через який громадськість може мати доступ та здійснювати пошук відкритих даних, які надаються Урядом, органами влади або іншими організаціями.

Публічна інформація – це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом. Публічна інформація є відкритою, крім випадків, встановлених законом України.

Публічна інформація з обмеженим доступом – конфіденційна інформація, таємна інформація, службова інформація.

Публічна інформація у формі відкритих даних – це публічна інформація у форматі, що дозволяє її автоматизоване оброблення електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї, а також її подальше використання.

Реєстр – колекція наборів даних або веб-сервісів.

Реєстр наборів даних – систематизований перелік наборів даних, який дає змогу ідентифікувати кожен з оприлюднених наборів даних, отримати їх головні параметри, зокрема гіперпосилання, для доступу до набору даних в Інтернеті.

Реєстр наборів відкритих даних державного органу або органу місцевого самоврядування – систематизований перелік наборів відкритих даних визначеного державного органу або органу місцевого самоврядування.

Розділ відкритих даних на офіційному сайті – розділ сайту офіційного органу державної влади або органу місцевого самоврядування з питань оприлюднення відкритих даних.

Розпорядник інформації – це особа, яка самостійно створила інформацію або отримала на підставі закону чи угоди право використовувати інформацію, дозволяти або забороняти доступ до неї.

Службова інформація – інформація, що міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрівідомчу службу кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесом прийняття рішень і передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень; зібрана в процесі оперативно-розшукової, контрольно-розвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до державної таємниці.

Структура набору даних включає опис складу (елементів) набору даних, їх формат, параметри та призначення.

Таємна інформація – інформація, розголошення якої може завдати шкоди особі, суспільству і державі. Таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про внесення змін до Закону України «Про інформацію»: Закон України від 13.01.2011 р. № 2938-VI. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T112938.html. – Назва з екрану.
2. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI, зі змінами. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>. – Назва з екрану.
3. Про інформацію: закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII, зі змінами. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/%D1%8E>. – Назва з екрану.
4. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 р. № 835. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF>. – Назва з екрану.
5. Газін А. Екосистема відкритих даних в Україні: рекомендації щодо впровадження політики / А. Газін // Агенція журналістики даних, 2015. – 12 с.
6. Жулева Г. Компаративный анализ болгарского и украинского законодательства в сфере обеспечения доступа к общественной информации / Гергана Жулева, Александр Бухтатый // Публічне управління: теорія та практика: зб. наук. пр. Асоціації докторів наук з держ. упр. – Х.: ДокНаукДержУпр, 2012. – Вип. 2 (10). – С. 44 – 54.
7. Забезпечення доступу до публічної інформації як стратегічний пріоритет державної політики України: аналіт. доп. / [Корнієвський О. А. та ін.]; Нац. ін-т стратег. дослідж. – К.: НІСД, 2012. – 68 с.
8. Науково-практичний коментар до Закону України «Про доступ до публічної інформації» / [авт. кол.: Головенко Р., Котляр Д., Нестеренко О., Шевченко Т.; заг. ред. Д. Котляр]. – К.: Центр суспільних медіа, 2012. – 336 с.
9. О лицензиях [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://creativecommons.org/licenses/>. – Название с экрана.
10. О проекте создания национальной системы поддержки и

поощрения публикаций и использования открытых государственных данных: аналитическая записка. – М.: Российский офис Консорциума W3C [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.hse.ru/data/2013/09/05/127702219085.pdf>. – Название с экрана.

11. Оценка готовности к использованию открытых данных. Неофициальный перевод. Рабочая группа по открытым государственным данным. – 45 с.
12. Оцінка готовності України до запровадження відкритих даних. – К., 2015. – 96 с.
13. Практическое пособие по открытым данным. – Режим доступа: <http://data.worldbank.org/ogd>. – Назва з екрану.
14. Про доступ до інформації, що перебуває в розпорядженні державних органів: Рек. № R (81) 19 Ком. міністрів державам-членам Ради Європи // Доступ до інформації та електронне урядування / авт.-упоряд. М.С. Демкова, М.В. Фігель. – К.: Факт, 2004. – С. 189 – 190.
15. Технічні вимоги до проекту. До проекту Портал Відкритих даних Верховної Ради України. – К., 2015. – 21 с.
16. Open Data Barometer Global Report. Second Edition. – The World Wide Web Foundation/ January 2015. – 62 p.
17. Policy paper G8 Open Data Charter and Technical Annex. – Access mode: <https://www.gov.uk/government/publications/open-data-charter/g8-open-data-charter-and-technical-annex>. – Title from screen.

ПРИМІТКИ

- 1 Про інформацію: закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII, зі змінами.
URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/%D1%8E>.
- 2 Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
- 3 Про доступ до інформації, що перебуває в розпорядженні державних органів: Рек. № R (81) 19 Ком. міністрів державам-членам Ради Європи. Доступ до інформації та електронне урядування. Київ, 2004. С. 189 – 190.
- 4 Науково-практичний коментар до Закону України «Про доступ до публічної інформації». Київ, 2012. С. 16.
- 5 Там само. С. 17–18.
- 6 Конвенція Ради Європи про доступ до офіційних документів від 27.11.2008 р.
URL: <https://wcd.coe.int/ViewDoc>.
- 7 Жулева Г. Компаративный анализ болгарского и украинского законодательства в сфере обеспечения доступа к общественной информации. Публічне управління: теорія та практика: зб. наук. пр. Харків, 2012. Вип. 2 (10). С. 44–54.
- 8 Там само. С. 52.
- 9 Забезпечення доступу до публічної інформації як стратегічний пріоритет державної політики України: аналіт. доп. Київ, 2012. С. 4.
- 10 Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
- 11 Там само.
- 12 Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
- 13 Там само.
- 14 О проекте создания национальной системы поддержки и поощрения публикаций и использования открытых государственных данных: анализ. записка. Москва. 9 с.
URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0037>
- 15 О лицензиях. URL: <https://creativecommons.org/licenses/>.
- 17 Policy paper G8 Open Data Charter and Technical Annex.
URL: <https://www.gov.uk/government/publications/open-data-charter/g8-open-data-charter-and-technical-annex>.
- 18 Положення набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовт. 2015 р. № 835.
URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-п>.
- 19 Tim Berners-Lee Linked Data. URL: <https://www.w3.org/DesignIssues/LinkedData.html>.
- 20 Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовт. 2015 р. № 835.
URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-п>.
- 21 Там само.
- 22 URL: <http://1991.vc>
- 23 Policy paper G8 Open Data Charter and Technical Annex.
URL: <https://www.gov.uk/government/publications/open-data-charter/g8-open-data-charter-and-technical-annex>.
- 24 URL: <https://www.w3.org/TR/vocab-dcat/>

- 25 URL: <https://www.w3.org/TR/vocab-data-cube/>
- 26 URL: <https://www.w3.org/TR/vocab-org/>
- 27 URL: <http://dublincore.org/specifications/>
- 28 URL: <http://xmlns.com/foaf/spec/>
- 29 URL: <https://www.w3.org/TR/skos-reference/>
- 30 URL: <https://tools.ietf.org/html/rfc3986>
- 31 URL: <https://www.ietf.org/rfc/rfc1738.txt>
- 32 URL: https://joinup.ec.europa.eu/asset/dcat_application_profile/description
- 33 URL: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:17369:ed-1:v:1:en>
- 34 URL: <http://opendatatookit.worldbank.org/en/odra.html>
- 35 Оцінка готовності України до запровадження відкритих даних. Державне агентство з питань електронного урядування України. URL: <http://dhrp.org.ua/uk/>
- 36 План заходів (дорожня карта) розвитку відкритих даних на 2016 рік: Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 4 лют. 2016 р. № 19.
- 37 URL: <http://opendatabarometer.org/>
- 38 2014 Open Data Benchmark Report. URL: http://discover.socrata.com/rs/socrata/images/%5BSocrata%5D%202014%20Open%20Data%20Benchmark%20Report.pdf?mkt_tok=3RkMMJWWfF9wsRoguqjLZXOnjHpfX57OovW6GyIMl%2F0ER3fOvrPUFGjI4ESMVhl%2B5LDwEYGJlv6SgFQrXEMbNp07gLXxA%3D
- 39 Портал відкритих даних Сполучених Штатів. URL: <https://www.data.gov/>
- 40 URL: <https://www.govtrack.us/>
- 41 URL: <http://filibusted.us/>
- 42 URL: <https://www.usaspending.gov/Pages/Default.aspx>
- 43 URL: <http://ubr.ua/ukraine-and-world/technology/otkrytye-dannye-opyt-moldovy-i-polshi-332370>
- 44 URL: <https://data.gov.uk/>
- 45 URL: <https://www.whatdotheyknow.com/>
- 46 URL: <https://www.police.uk/>
- 47 URL: <https://www.fixmystreet.com/>
- 48 URL: <http://myschool.edu.au/>
- 49 URL: <http://www.husetsweb.dk/>
- 50 URL: <http://www.opengov.se/>
- 51 URL: <http://otwartygdansk.pl/>
- 52 URL: <http://www.date.gov.md/>
- 53 Open Data Barometer. Second Edition. URL: <http://barometer.opendataresearch.org/report/analysis/rankings.html>
- 54 Global Open Data Index 2015. URL: <http://2015.index.okfn.org/place/>. Дослідження, яке передусє складанню міжнародного рейтингу країн за відкритістю даних. Не всі країни, які беруть участь у дослідженні, потрапляють до рейтингу.
- 55 URL: <http://1991.vc/>
- 56 URL: <http://data.ngorg.od.ua/uk/o-proektte/vvedennya>
- 57 URL: <http://www.007.org.ua/>
- 58 URL: <http://edumeter.com.ua>
- 59 URL: Police.kh.ua
- 60 URL: <http://www.cityscale.com.ua/>
- 61 URL: <http://garnahata.in.ua/#home>
- 62 URL: Declarations.com.ua

-
- 63 Методичні рекомендації щодо створення наборів відкритих даних / уклад. Ю. Б. Пігарев. – К., 2016. – 12 с.
 - 64 Методичні рекомендації щодо створення наборів відкритих даних з просторовими даними / уклад. Ю. Б. Пігарев. – К., 2016. – 12 с.
 - 65 Методичні рекомендації щодо виконання індивідуального навчально-практичного завдання з аналізу сервісів порталу відкритих даних / уклад. Ю. Б. Пігарев. – К., 2016. – 12 с.

Навчальне видання

Юрій Борисович Пігарев
Валерій Михайлович Дрешпак
Ігор Сергійович Куспляк

Загальна редакція
Андрій Іванович Семенченко, Валерій Михайлович Дрешпак

**ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ
ТА ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ**
Навчальний посібник у 15 частинах

Частина 11
ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Формат 60×90/16.
Папір офс. 80 г/м². Гарн. Таймс. Друк офс.
Ум. друк. арк. 3,75. Авт. арк. 2,25.
Наклад 500 прим.

Видавець та друк: ФОП Москаленко О. М.,
print.ukr@gmail.com